

Naš tednik

KROJ

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

2% popusta

na živila pri letnem nakupu od
2000,- šil. - brez kavnice

v trgovski hiši

Brünner

Celovec - Klagenfurt

4. leto / številka 42

V Celovcu, dne 16. oktobra 1952

Cena 1 šiling

Domovina

Beseda sladka domovina,
ne prideš več mi iz spomina!

Neka nemška narodna pesem pravi: Als ich den Wanderer fragte: „Wo gehst du hin?“ „Nach Hause, nach Hause!“ sprach er mit frohem Sinn. Ko potnika sem vprašal: „Kam te vodi pot?“ „Domov! Domov!“ zavriskal je naspot.

Domov! Domov gre vsakdo rad. Kjer smo doma, tam je naša domovina. Te naše gore, ta naša polja; ta naša mesta, trgi in vasi; ta naša jezera; te naše cerkve, te naše pesmi; ta naša govornica; te naše šege in navade; ta naša vera: vse to spada pod pojem domovine. Kdor nam uničuje našo domovino, kdor nam uničuje našo govornico, ta nam ropna našo domovino! Kajti vse to spada bistveno k naši domovini, spada bistveno pod pojem: domovina.

Boga hočemo hvaliti v naši govornici; Bogu moliti, Bogu v čast prepevati v naši govornici! - Nekateri si mislijo: kako lepo bi bilo vse poenostaviti; en jezik upeljati povsod; med ljudmi razširiti knjige samo v enem jeziku (seveda v onem, ki igra v deželi vodilno in prevladujočo vlogo!). Tudi po cerkvah naj bi se pelo, molilo, pridigovalo samo v enem, v deželi prevladujočem jeziku. - Da, mogoče bi bilo to praktično. Mogoče bi manj stalo. Bilo bi manj dela in truda in sitnosti. A to bi ne bila naša domovina! Kajti naša domovina obstoji v tem, da v tem našem jeziku, ki nam ga je Bog dal, da v tem jeziku tudi Boga hvalimo, njemu na čast prepevamo, ga častimo in ga prosimo, k njemu zdihujemo; da v tem jeziku božjo besedo poslušamo! Da, to je domovina!

Kdor hoče ljudem vzeti materinsko govornico; kdor hoče, da bi tudi iz naših cerkev izginila naša govornica; kdor hoče, da bi naši ljudje peli, molili, božjo besedo poslušali v tujem jeziku: ta nam ropna domovino! Pa naj potem še toliko govori o domovini.

Domovine si ne pustimo vzeti! Domovine si ne pustimo vzeti od nikogar! In kdor nam uničuje našo materinsko govornico; kdor hoče, da bi jo zapustili našo govornico; kdor hoče, in mi omenjali za tujer - ta je ropar naše domovine. Kajti naša domovina obstoji poleg drugega prav v tej naši materinski govornici, katero nam je Bog dal.

Mi ljubimo domovino. Zato pa ljubimo tudi narodnost, katero nam je Bog dal; zato ljubimo tudi našo materinsko govornico. Kajti vse to spada pod pojem domovine.

Kdor nam torej uničuje našo narodnost; kdor nam uničuje našo materinsko govornico, ta nam uničuje našo domovino!

Ni domovine tam, kjer se uničuje naša narodnost in naša materinska govornica. Ni domovine tam, kjer se naša materinska govornica izganja tudi iz naših cerkev; kjer se našim ljudem oznanja božja beseda v tujem jeziku; kjer se naše ljudi navajajo, da pojejo in molijo v tujem jeziku.

Mnogo sleparije se uganja z besedo „domovina“. Večkrat se zvesto oba to, kar je v resnici: rop domovine.

A mi ljubimo domovino. Mi si domovine ne pustimo vzeti! In pod pojem domovine spada, kakor rečeno, prav bistveno tudi naša narodnost in naša materinska govornica.

Pustite nam našo domovino! Ne ropajte nam domovine! Zato: pustite nam našo narodnost in našo materinsko govornico! Kdor nam to hoče vzeti, kdor jo hoče uničiti: ta je ropar naše domovine.

Zborovanje Združenih narodov

V torek proti večeru se je začelo v New Yorku v novi palači Organizacije združenih narodov sedmo redno zborovanje te mednarodne organizacije, ki naj bi zagotovila svetu trajen mir. Za zgradbo nove stavbe, v kateri bo imela ta organizacija vse svoje urade, so izdali skoraj 13 milijonov dolarjev.

Zborovanje je začel s kratkim nagovorom predsednik leške glavne skupščine, mehiški zunanji minister, dr. Padilla Nervo.

Na tem zborovanju so zbrani kot zastopniki večinoma zunanji ministri vseh 60 držav, ki so že članice Organizacije združenih narodov. Število vseh zastopnikov posameznih držav članic pa presega 1000.

Na dnevnem redu tega zasedanja Organizacije združenih narodov, ki naj bi bilo končano do novega leta, je 72 raznih vprašanj. Med temi je najvažnejše vprašanje vojne na Koreji. To vprašanje je kot prvo na dnevnem redu. Prvi govornik k temu vprašanju bo ameriški zunanji minister Dean Acheson, ki bo s tem takoj načel to najbolj sporno vprašanje med Sovjetsko

zvezo in svobodnim svetom. Gotovo bo predlagal Acheson najprej, naj bi še enkrat poizkušali mirno poravnati korejski spor. Je pa zelo mala verjetnost, da bi sovjetski zastopnik. Andrej Višinski na to pristal.

Nadalje je na dnevnem redu tudi vprašanje Avstrije. Zastopnik Brazilije bo verjetno predlagal najprej, naj bi Avstrijo sprejeli kot članico v Organizacijo združenih narodov.

Za predsednika 7. zborovanja Združenih narodov je bil izvoljen zunanji minister Kanade, Lester Bowles Pearson. Nato je bilo izvoljenih sedem podpredsednikov.

Za predsednika političnega odseka je bil izvoljen zastopnik Brazilije Muniz. V tem odseku bodo obravnavali tudi avstrijsko vprašanje. Zanimivo je, da je bil izvoljen za predsednika tega odbora ravno brazilski zastopnik, ki bo predlagal reševanje avstrijskega vprašanja in bodo nato ta njegov predlog reševali pod njegovim predsedstvom.

Posojilo Jugoslaviji

Francosko veleposlaništvo v Beogradu je objavilo poročilo, v katerem je rečeno, da bodo dale Združene države, Velika Britanija in pa Francija Jugoslaviji v letu 1952/53 (do konca junija 1953) gospodarsko posojilo. Višina tega posojila bo verjetno 99 milijonov dolarjev. Prvotno je zaprosila Jugoslavija za posojilo v višini 150 milijonov dolarjev.

V poročilu francoskega poslaništva je rečeno, da bodo omenjene zapadne države

dale Jugoslaviji posojilo v interesu svetovnega miru in zaradi izboljšanja jugoslovanske gospodarstva, za povečanje obrambne sile ter za zagotovitev neodvisnosti Jugoslavije.

To posojilo bo uporabljeno predvsem za omogočanje uvoza, deloma pa tudi za izobrazbo jugoslovanskih tehnikov doma in v zamejstvu. - To posojilo naj bi nadalje omogočilo, da bi Jugoslavija čimprej izravnala svojo zunanjo trgovino.

Regent v Egiptu

Ko se je bivši kralj Faruk odpovedal egiptovskemu kraljevskemu prestolu v dobro svojemu enoletnemu sinu Fuadu in je odpotoval na otok Capri v Italiji, so imenovali v Egiptu regentski svet. Ta regentski svet je bil sestavljen iz treh oseb, ki jih je imenoval general Nagib.

Tako ko je prevzel Nagib vladne posle v Egiptu, je izjavil, da ne misli na odpravo kraljestva in na uvedbo republikanske državne oblike. Vendar pa le pridobiva v Egiptu na moči pokret za odpravo kraljestva.

Volitve v Sloveniji

Predsedstvo Prezidija Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije je 10. oktobra izdalo ukaz o razpisu volitev v občinske okrajne in mestne ljudske odbore ter v ljudske odbore mestnih občin s posebnimi pravci. Te volitve bodo v nedeljo, dne 7. decembra 1952.

Razpisane so tudi volitve v zbornice proizvajalcev okrajnih in mestnih ljudskih odborov. Te volitve bodo v času od 23. novembra do 6. decembra 1952.

Občinske volitve v Belgiji

Preteklo nedeljo so bile v Belgiji volitve v občinske zastope. Dokončnih številk o izidu volitev belgijsko notranje ministrstvo še ni objavilo. Vendar pa je iz delno znanih izidov volitev mogoče zaključiti, da je vsaj v večjih industrijskih mestih, predvsem pa v glavnem mestu, znatno napredovala socialistična stranka, izgubili pa so številčno največ krščanski socialci, odstotno pa komunisti. Deloma so napredovali tudi liberalci.

Na podlagi teh volilnih izidov bosta najbrž socialistična in liberalna stranka zahtevali razpust parlamenta in razpis novih volitev v poslansko zbornico. Notranji minister pa je izjavil, da izidi občinskih volitev ne morejo vplivati na splošno državno politiko.

V Belgiji sestavljajo sedanjo vlado ministri krščansko-socialne stranke.

KRATKE VESTI

Prejšnjo sredo zvečer je pogorela v Glandorf-u pri St. Vidu na Glini tovarna za izdelovanje heraklitnih (Funderjevih) plošč. Tovarna je bila šele pred kratkim dograjena in je zaposljevala 150 delavcev. Škoda znaša okrog 25 milijonov šilingov. Tovarna bo mogla šele v enem letu spet pričeti z delom v polnem obsegu.

Od 1. novembra dalje bo odpravljeno plačevanje pristojbine v znesku 20 grošev pri vplačilih s poštno položnico poštne hranilnice.

Poročilih iz Vatikana so oblasti na Poljskem zaprele pred kratkim veliko število katoliških duhovnikov, med njimi tudi ravnatelj katoliške univerze v Lublinu.

V Londonu se muči Sayed Ardel Rahman El Mahdi, ki je pod britanskim pokroviteljstvom nekak vladar anglo-egiptskega Sudana. Z britanskim zunanjim ministrom se je razgovarjal o ureditvi bodočnosti Sudana.

Novo grško vlado, ki bo izvedla vse priprave za volitve dne 16. novembra t. l., je sestavil predsednik grškega državnega tožilstva, Dimitrios Kiussopulos.

Italijanski ministrski predsednik Alcide de Gasperi bo obiskal v drugi polovici meseca novembra Grčijo. Razgovarjal se bo o tesnejšem sodelovanju Italije in Grčije pri obrambi Jugovzhoda in Sredozemlja.

Od 17. do 21. oktobra bo v Milanu v Italiji zborovanje socialistične internacionale. Zborovanju, katerega se bodo udeležili zastopniki socialističnih strank vsega zapadnega sveta, bo predsedoval angleški laburist Morgan Phillips. Avstrijske socialiste bo poleg dr. Schärfa in ing. Waldbrunnerja zastopal tudi Ferd. Wedenig.

V New York sta odpotovala s številnimi drugimi člani sovjetskega zastopstva na zborovanje Združenih narodov sovjetski zunanji minister Višinski in pa sovjetski veleposlanik v Londonu Gromiko.

Združene države porabijo za proizvodnjo letal, tankov in druge vojaške opreme mesečno dve milijardi dolarjev, to je sedemkrat toliko kakor pred korejsko vojno. Ameriško elektro-podjetje Westinghouse gradi v Baltimore za Jugoslavijo novo radijsko oddajno postajo z jakostjo 100 kW. Postaja bo gotova koncem tega leta.

Na kolodvoru Harrow, 15 km severno od Londona, se je prigodila strašna železniška nesreča. V jutranji megli je zavozil brzovlak s polno brzino v osebnih vlak, ki je stal na kolodvoru. V tem je privozil drugi brzovlak, ki je zavozil s polno brzino v vagone obeh vlakov, ki so bili že deloma razbiti. Preko 110 oseb je bilo mrtvih, okrog 200 teško ranjenih.

Nad škotsko obalo je pri vojaških vajah padlo v morje štirimotorno letalo, 14 moških mrtvih. Nad Portlandom je strmoglavila ameriška zračna trdnjava, 11 moških mrtvih. Nad Novo Zelandijo je padlo v morje vojaško letalo in 6 moških mrtvih.

Znamenita 60-letnica

Dne 12. oktobra so proslavili na Dunaju 60-letnico ustanovitve krščanske delavskega pokreta. Takrat je ustanovil ta pokret Leopold Kunschak, takratni sedlarski pomočnik, sedanji predsednik avstrijskega državnega zbora. - Eno leto prej (1891) je izdal papež Leon XIII. znamenito okrožnico „Rerum novarum“, ki je bila nato podlaga krščanskega delavskega pokreta.

Naslednica tega pokreta je današnja Zveza avstrijskih delavcev in nameščencev (OeAAB), ki je omenjeno proslavo priredila. Proslave se je udeležil poleg velikega števila delavcev in nameščencev ter Leop. Kunschak-a še zvezni kancler ing. Figl in dunajski podžupan Weinberger, ki je predsednik Zveze delavcev in nameščencev.

Politični teden

Po svetu . . .

V Moskvi se je nadaljeval kongres komunistične stranke Sovjetske zveze. Po političnih referatih so prišli na vrsto gospodarski referati o zvišanju produktivnosti v Sovjetski zvezi, podatki o izpolnitvah „planov“ v industriji, o zvišanju življenjskega standarda itd. Politično jedro gospodarskih referatov je imelo za osnovo znani Stalinov članek, o katerem smo poročali v zadnjem pregledu in v katerem trdi, da se bo zapadni svet uničil v medsebojnih vojnah.

Besede so med zapadnimi zavezniki včasih res hude, kri na zunaj vroča; toda samo zato, ker sme jezik izražati misli, seveda do meje, ki je neprimerno obširnejša od one v ljudskih demokracijah. Tako je v teku najostrejša borba med obema kandidata za ameriškega predsednika, toda vsak ve, da bo po končanih volitvah ameriška javnost vsa podpirala predsednika, pa naj bo ta ali oni. Vsak tudi ve, da bo novi predsednik prenehal s svojo izvolitvijo biti nosilec strankinega programa, temveč bo nosilec programa vsega ameriškega naroda. Na kongresu sovjetske komunistične stranke je tudi delegacija iz USA-ameriške komunistične stranke. Toda ta je gotovo bolj simboličnega pomena in za komunistično partijo v USA ni tal. Saj je tudi Henry Wallace, ki je na zadnjih predsedniških volitvah nastopil kot kandidat „napredne“ stranke in zagovarjal program prijateljstva s Sovjeti, doživel takrat hud poraz. Pred nekaj tedni je izjavil, da se je varal v svojem gledanju na politiko Sovjetske zveze.

Zapadni svet bo vsak dan enotnejši

In tega razvoja tudi komunistične stranke, kot sta KP Francije in Italije, ne bosta mogli preprečiti. Nazadovanje obeh povzročata velike skrbi v Moskvi. Francoska sredinska vlada pod vodstvom Pinaya je že več mesecev trdno v sedlu in ker so tudi De Gaullovi desničarji ogromno izgubili na prestižu, ne kaže, da bi utegnili priti do novih vladnih kriz, ki so bile ekstremistom vedno voda na njih mlin. Če je sedaj voditelj francoske KP v Moskvi izjavil, da se „francoski delavci nikdar ne bodo borili proti Sovjetski zvezi“, je to kvečjemu dokaz, da ima francoska KP na praporu predvsem sovjetsko zvezdo, ne pa trikolore. S takimi izjavami bo tudi težko apelirati na francoski nacionalizem, kakor so to komunisti vedno skušali, zlasti ker je prav v sovjetski coni Nemčije nastala nova nemška „ljudska armada“, katere koračnice žalijo francoska ušesa.

Schuman je še vedno francoski zunanji minister in njegove ideje o evropeizaciji spornega Posarja se bližajo uresničitvi. Novo vodstvo nemške socialistične stranke z Ollenhauerjem na čelu je opustilo brez-kompromisno stališče umrlega Schumacherja in je kongres sprejel resolucijo, v kateri SPD ne zavrača več udeležbe Zapadne Nemčije pri gospodarskem, političnem in vojaškem konsolidiranju zapadne Evrope. Tako ima tudi veliki zagovornik sodelovanja s Francijo, to je kancler Adenauer, lažje stališče pri izvajanju svoje politike.

Predsednik Vrhovnega Sovjeta, Nikolaj Švernik, obiskal prestolico Vzhodne Nemčije

Po obiskih visokih predstavnikov Sovjetske zveze v satelitskih državah je bilo mogoče ugotoviti, kateri teh držav posveča Sovjetska zveza trenutno največjo pozornost. Povsem jasno, da tisti, ki je ali „najbolj ogrožena od zapadnega imperializma“ ali pa tisti, ki je najmočnejša in najzvestejša. Obiski Višinskega, Zorina ali Bulgantina so veljali prvim, Švernikov obisk bo na vsak način uradno priznanje zaslug, ki si jih je KP Vzhodne Nemčije pridobila pri „glajhšaltungi“ te dežele v vzhodnem bloku. Končno ima Vzhodna Nemčija 20 milijonov prebivalcev, Prusi so izborni vojniki in če jih je bilo tako mogoče kasernirati pod novimi poveljniki in povelji, potem je pohvala res na mestu.

Seveda se pojavlja v zvezi s tem kup novih vprašanj: kako donek pruske koračnice na ušesa Poljakov in Čehov? Poljaki mislijo neprenehoma na novo mejo Odra—Nisa, Čehi imajo dokaj skrbi s svojimi bivšimi državljani, sudetskimi Nemci, ki se organizirajo po Zapadni Nemčiji. Spreminjati kaj pri vsem tem, kdo si upa in kdo more?

Tudi ta zadeva s prusko „ljudsko vojsko“ pa vendarle potrjuje dejstvo, da se tudi Moskva zaveda, da zedinjevanja zapadnega

sveta ni mogoče preprečiti niti tajiti. Zapadne velesile stoje res neprestano pred težkimi političnimi in gospodarskimi problemi, na katere gledajo mnogokrat različno. Toda na domnevo, „da se bo Zapad v medsebojnih borbah uničil“, je odgovoril angleški premier Churchill na kongresu vladne konservativne stranke. Odločno je poudaril potrebo po skupnem nastopanju zapadnega sveta, predvsem v zavezištvu z USA. Potovanja njegovega zunanjega ministra Edena so spet pokazala, da angleška politika vozi, čeprav ne na istem, toda gotovo na vzporednem tiru z Združenimi državami ameriški in z zedinjeno zapadno Evropo. Angleško cesarstvo, ki se razteza po vsej zemeljski obli, ima dovolj skupnih interesov z drugimi silami izven komunističnega bloka in preko teh ne more tudi ne konservativna vlada, kakor ni mogla delavska. Churchill je omenil tudi novembrske predsedniške volitve v Ameriki in dejal, da sta oba kandidata najmočnejša politika, kar pomeni, da Churchill vidi razliko le v osebi, ki bo predstavljala Združene države ameriške, ne pa razlike v svetovno-političnem programu obeh.

Na Koreji prekinitev pogajanj in spet borbe — na bližnjem Vzhodu se položaj ustaljuje

Na frontah na Koreji je dolge mesece bilo kolikor toliko mirno, v Pan-Mun-Džonu se niso mogli zediniti glede izmenjave vojnih ujetnikov in so pogajanja do nadaljnjega prekinjena. Medtem so Kitajci pričeli na važnem frontnem odseku lokalno ofenzivo in dosegli manjše uspehe ob veli-

kih žrtvah. Da so komunisti izbrabili zatišje na frontah in pogajanja pod šotorom zgolj za to, da se bodo mogli bolje pripraviti, dokazujejo poročila frontnih častnikov, ki pripovedujejo, da so komunistične čete sedaj dobro izvežbane, moderno oborožene in toplo oblečene za predstoječo zimo. Armade UNO imajo torej pred seboj nevarnejšega nasprotnika kot so ga imele pred meseci. Rezultati obiska kitajskega zunanjega ministra Ču-En-Laja v Moskvi se na frontah torej že poznajo.

Tudi UNO vojaške sile uporabljajo že najmodernejša orožja: robotna letala na reakcijski pogon in slične prijazne stvari. Korejsko bojišče je na žalost postala veličanska preizkuševalnica človeškega in mehničnega vojnega materiala med Vzhodom in Zapadom, mesnica, kjer se pač pušča toliko krvi, kolikor gre komu v račun in kolikor si upa. Komunisti imajo tam slejko prej zid, za katerim stojita dve tretjini sveta.

Vlada generala Nagiba v Egiptu je trdna in potem, ko je njegov najuglednejši nasprotnik, predsednik Wafd stranke, Mustafa Nahas, odstopil, skoraj ni sile, ki bi zamogla preprečiti uresničitev političnega in socialnega programa, katerega izvaja Nagib.

V Perziji kljub grožnjam o prekinitvi diplomatskih odnosov z Britanci, Mosadek tega vendarle ni storil in se še naprej raje pogaja za dolarje.

. . . in pri nas v Avstriji

Volitve v avstrijsko poslansko zbornico bodo, kakor je že dogovorjeno med obema

Misijonarji v deželi

Kakor nam poročajo s podeželja, so v zadnjem času trije gospodje preromali Ziljo, Rož in Podjuno. Misijonarje je vodil dekan „bivše“ bogoslovne fakultete ljubljanske univerze prof. dr. Cajnkar. V krasnem avtomobilu, katerega pogosto vidimo po celovških ulicah, so potovali gospodje od farovža do farovža, da prepričajo slovenske duhovnike o poslanstvu komunizma in o pravilnosti njihovega Ciril-Metodijskega društva. To društvo se je tekom letošnjega poletja s posebnim pismom obrnilo na slovenske duhovnike na Koroškem in jim pojasnjevalo nov čas in nove naloge, katerih zunanji svet — tako stoji črno na belem v tistem pismu — ne razume.

Uspehi tega političnega misijona so le bolj pičli, kakor slišimo, mogoče pa so imeli gospodje več sreče pri srečanju z nemškimi zastopniki avstrijskih monarhistov. Ti razgovori so morali biti vsekakor zelo, zelo zanimivi.

V zvezi z zgoraj omenjenim potovanjem pričubujemo iz „Slovenskega poročevalca“ z dne 4. oktobra 1952, stran 5, v izvlečku naslednje poročilo:

Od 23. do 25. septembra se je vršila v Zagrebu v škofijskem dvorcu škofovska konferenca. Konferenci je predsedoval beo-

grajski škof dr. Ujčič. Na konferenci so obravnavali tudi navodilo Vatikana, da duhovniki ne smejo biti člani Ciril-Metodijskega društva, to je organizacija katoliških duhovnikov, ki sodelujejo z „ljudsko oblastjo“, torej s komunistično vlado.

Škofje so si napravili o tem razgovoru tudi zapiske in tako je mariborski škof dr. Deržek nekaj zapisal v italijanskem jeziku, ljubljanski škof Vovk pa v slovenskem jeziku.

„Poročevalec“ piše, da so se škofje za svoje zapiske tako bali, da je mariborski škof skrnil svoj zapisnik in predal pod oltarjem škofijske kapele, ljubljanski škof pa je zapiske raztrgal in jih skušal uničiti.

„Poročevalec“ ne pove, kdo je zapiske našel v predalu pod oltarjem, verjetno je bila preiskava tako „temeljita“, da so pregledali celo oltar.

Iz tega poročila jasno sledi, da so gospodje, ki so poskusili svoj misijon na Koroškem, člani od cerkvene oblasti nepriznane in nedovoljenega društva.

Kakor si na eni strani država lasti pravico, da za svoj delokrog dovoljuje ali prepove gotove organizacije, tako pa ima seveda tudi Cerkev pravico, da se brani združenj, ki hočejo hoditi pota, ki niso v skladu z delom in z nalogami Cerkev.

Smrtne obsodbe duhovnikov

V zvezi s smrtno obsodbo bolgarskega katoliškega škofa Žiškova iz Nikopolja izjavlja vaticanski radio, da je to samo en člen več v verigi preganjanj katoliških duhovnikov v komunističnih državah. V zvezi s tem omenja vaticanski radio, da tudi v Jugoslaviji čaka en duhovnik, ki je bil obsojen na smrt, na izvršitev obsodbe.

Ta duhovnik, ki je bil obsojen na smrt, je biseromašnik, preko 70 let stari dekan iz Žužemberka na Dolenjskem, Karel Gnidovec.

Razprava je bila v Novem mestu pred okrožnim sodiščem proti dekanu Gnidovcu in še 18 soobtožencem okrog 10. septembra letos. Vsem so očitali, da so pred desetimi leti organizirali belogardiščno četo in da so rovarili proti narodnoosvobodilnemu gibanju. To so ugotovili po nekih pismih, ki jih je baje pisal dekan Gnidovec. Tako je sedaj po desetih letih vse to prišlo na dan.

Zaradi teh zločinov je bil obsojen dekan Gnidovec na smrt z ustrelitvijo. Razen njega so bili obsojeni na smrt še: posestnik Franc Gnidovec, Mirko Štupica, čevljar v Žužemberku in Ignac Trunkelj, kmet na Orlakah pri Žužemberku. — Na 12 let zapor je bil obsojen Jože Podlípnik, župnik

v Selih-Šumberku, na 15 let Ivo Simčič, strokovni učitelj v Žužemberku, na 15 let Jože Mišmaš, organist v Vidmu, na 5 let Vinko Šega, kaplan v Žužemberku. Obsojenih je bilo še več kmetov, kmečkih delavcev, kmečkih sinov, ključavničarji, tesarji itd.

Največ 18.5 milijard

Predlog avstrijskega državnega proračuna za leto 1953 je dosegel po zahtevah, kakor so jih predložili finančnemu ministru posamezni ministri, celih 24 milijard šilingov. — To zahtevo je zato finančni minister spet vrnil ministrom in jih opozoril, da morajo zmanjšati svoje zahteve vsaj na skupno vsoto 20 milijard šilingov.

Sedaj pa je izjavil finančni minister dr. Kamitz, da bodo dosegli dohodki v letu 1953 največ 18 milijard in 500 milijonov šilingov. Zato tudi izdatki ne bodo mogli biti višji. Ako bi hoteli dohodke zvišati, bi bilo to mogoče samo s povišanjem obdavčevanja. To pa bi bila samo nova obremenitev za gospodarstvo, kar bi imelo za posledico zmanjšanje proizvodnje in bi s tem dosegli ravno nasprotno, kakor pa bi želeli.

vladnima strankama, v spomladi leta 1953. Le datum nedelje, ko bodo volitve, še ni določen. Zastopniki OeVP bi želeli volitve v mesecu aprilu, najkasneje na nedeljo, dne 26. aprila. Socialisti pa bi želeli volitve na prvo nedeljo v maju, da bi za svojo volilno propagando mogli še v celoti izrabiti prslave 1. maja.

Dokončno je sedaj tudi določeno, koliko poslancev bo na podlagi zadnjega ljudskega štetja volila vsaka zvezna dežela. Vseh poslancev je 165 in od teh poslancev bodo volile posamezne dežele: Dunaj 40 (46), Dolnja Avstrija 34 (36), Gradišćanska 7 (8), Gornja Avstrija 25 (23), Salzburška 7 (6), Tirolska 10 (8), Predarlška 5 (4), Štajerska 26 (24) in Koroška 11 (10). V oklepajih je navedeno dosedanje število poslancev.

Za dan 15. oktobra je sklican na jesensko zasedanje sedanji državni zbor. Za mesto predsednika državnega zbora bo predlagala OeVP bivšega prosvetnega ministra dr. Feliksa Hurdasa. Glavna naloga državnega zbora bi bila, da sprejme proračun za leto 1953. To bo pa tudi najtežja naloga, tako velika, da že nekateri sodijo, da te naloge sedanji državni zbor sploh ne bo mogel rešiti in bo tudi to nalogo že prepustil novim poslancem. V tem slučaju bi do takrat pač gospodarili z začasnim proračunom.

Finančni minister namreč izjavlja, da ne bo nikakor pristal na povišanje sedanjega proračuna, medtem ko zlasti socialistični ministri zahtevajo večje vsote. Ker ni gotovo, če bo prišlo do sporazuma, je mogoče da tudi ne bo prišlo do sprejetja proračuna v celoti.

V kratkem bodo volili avstrijski železničarji (delavci in nameščenci) svoje stanovsko-strokovno zastopstvo. Sicer so imeli socialisti pri železničarjih vedno veliko večino, vendar pa bodo volitve pokazale, koliko so posamezne skupine napredovale. Ko bodo namreč govorili in pisali o izidu volitev, bodo vse skupine in stranke same napredovale.

Na dnevnem redu zasedanja Združenih narodov bo tudi avstrijsko vprašanje. O tega dejstva samega si seveda ne sme nihče preveč obetati. Doslej je gotovo, da bo vsa 14 držav zagovarjalo na zborovanju rešitev avstrijskega vprašanja v smislu predloga zapadnih držav. V zvezi s tem je gotovo tudi potovanje avstrijskega zveznega kanclerja dr. ing. Figla v Benelux-države. V sredo dne 15. oktobra je odpotoval kancler v Belgijo, kjer ostane do nedelje, dne 19. oktobra. Dne 20. oktobra in dne 21. oktobra bo kancler na Luksemburškem. Od tam odpotuje na Holandsko, kjer bo 22. in 23. oktobra.

V zadnjih številkah smo poročali o obiski no o razpravi zaradi zahteve socialistične založbe „Vorwärts“, da popusti podržavlje na papirnicah „Steyrermühl“ okrog dva milijona šilingov pri dobavnih cenah za papir. Ta zadeva je bila nato pred sodiščem, kjer je socialistični prvak dr. Jul. Deutsch izpovedal drugače kot pa je bilo po želji vodstvu socialistične stranke. Zato je vodstvo najprej hotelo zaradi pričevanja pred sodiščem nastopiti proti Deutschu pred strankinim sodiščem. Vendar pa se je vodstvo stranke končno le odločilo, da ne more za kaznovati kakega svojega člana, ako po prisego izpove nekaj pred sodiščem, kar po volji socialističnim prvakom v stranki. Verjetno je do takega popustljivega sklepa prišlo zaradi bližnjih volitev, ker bi obsodba in izključitev dr. Deutscha iz stranke mogla vplivati neugodno na razpoloženje socialističnih volivcev.

Ze dve leti je na zahtevo socialistov preiskovalnem zaporu bivši generalni direktor največjega avstrijskega podržavlje podjetja, združenih avstrijskih železnice, VOEST, v Linzu, dr. Richter-Brohm. Direktorju so očitali velike poneverbe goljufije. Po dveh letih pa je sedaj sodišče odločilo, da ni razloga za nadaljnje postopanje proti imenovanemu direktorju. Najbolj znana stvar je, da seveda sedaj vprašuje, kdo je kriv za toženi ali tožnik.

Nove volitve v Grčiji

Kralj Jurij je pooblastil dosedanjega predsednika grške vlade, Plastirasa, da prepusti sedanji parlament in razpiše nove volitve, ki naj bi bile že 16. novembra.

Razpust sedanjega parlamenta in nove volitve so potrebne, ker je imela vlada sedanjem parlamentu komaj dva glasa večine. Verjetno pa je kralj pristal na nove volitve tudi pod vplivom poslanika Združenih držav.

Nova grška poslanska zbornica bo sestavljena iz 300 poslancev, ki bodo izvoljeni po večinskem sistemu.

CELOVEC

Nedeljska služba božja je ob pol deveti uri vsako nedeljo v slovenski cerkvi v Prierhausgasse.

Popoldanska pobožnost je ob nedeljah in praznikih ob 4. uri popoldne.

VABILO

V nedeljo, dne 26. oktobra, ob pol 3. uri popoldne uprizori slovenska igralska skupina iz Špitala v Šercerjevi dvorani v Šmihelu pri Pliberku igro „VERIGA“. Prijatelje dobre zabave od blizu in daleč prisrčno vabimo! Na programu je tudi petje mešanega zbora.

SV. LENART PRI SEDMIH STUDENCIH

Oglašamo se zopet, saj je toliko novega, da res ne smemo molčati. Seveda moramo žal skoro same žalostne reči poročati; toda življenje je že tako, da se godijo žalostne in vesele reči. Pa začnimo.

Umril je Tervul Pavel iz Radne vasi. Rojen je bil Pavel na Dobravi pri Dobrli vesi leta 1884. Že kot mladenič je moral zapustiti svoj rojstni dom ter se podati s trebuhom za kruhom. Usoda ga je zanesla v našo faro in se je tako še za časa stare monarhije pri nas nastanil. Kot priden in dober tesar je našel delo, toda poleg dela je našel pri nas tudi življenjsko družico in sicer Kristanovo iz Rikarje vesi. Z njo se je leta 1915 poročil. V tem zakonu se je rodilo troje otrok in sicer hčerka, ki je sedaj poročena v Korpičah ter dvojčka Peter in Pavel. Toda Pavel je kmalu po rojstvu umrl.

Kasneje se je tesarji mojster Tervul Pavel iz Poturja preselil v Radno ves. Tu je poleg svojega poklica delal tudi na polju, da je na ta način lažje preživel svojo družinico.

Pokojni je bil vse svoje življenje dobričina ter je posebno rad sodeloval, če se je šlo za olepšanje hiše božje ali pa pri blagoslovitvi zvonov. On je vodil vsa dela, ki so bila v zvezi z dviganjem zvonov v stolp. V življenju mu ni šlo vedno dobro. Toda zavedal se je slovenskega pregovora, ki pravi: Kogar Bog ljubi, tega tepe. In tako je vdano prenašal vse trpljenje. Kako pa je bil priljubljen pri ljudeh, je pričal pogreb, ki je privabil od blizu in daleč veliko množico ljudi. Pogrebne obrede je vodil častiti

Pri nas na Koroškem

V Radni vasi so morali prepeljati sina Koradovega Albina v bolnišnico, konj ga je precej s podkvi obdelal po glavi. Upajmo, da ne bo prehudo, kajti ta družina je tako morala že mnogo prestati, ko je gospodar skoro vse leto moral biti v bolnišnici. Tudi mi mu želimo skorajnjega okrevanja.

RUDA

Naša občina je postala zadnji čas tako zanimiva, da so prišli celo štirje jeleni pogledat, kaj se tu godi. Toda naši lovci so hoteli tem nepovabljenim vsiljivcem zabraniti, da bi tu pri nas nabrane novice ponесли v svet. Zato so jih začeli zasledovati in res se je posrečilo šent Pavelčanom, da so ustrelili dva jelena blizu Rabensteina. Eden pa je ostal v naši bližini in tega je dne 8. oktobra zvečer ustrelil ruški gozdar blizu Tempaškega mosta. Četrti jelen pa se še skriva — Kdo ga bo dobil?

ZELEZNA KAPLA

Sedemdesetletnico rojstva je praznoval g. inspektor Franc Piskernik. Mladost je preživel v domači družini pri Vrbniku v Lobniku. Kot orožnik je na vseh mestih zgledno in vestno izpolnjeval svojo službo. Ko se je vrnil v domači kraj, da bi tukaj živel v zaslužnem pokoju, je še vedno pripravljeno drugim pomagati. Dvakrat je kot večji župan vodil posle občine.

Kot pečovodja cerkvenega pevskega zbora se zdaj neumorno deluje. Bog naj ohrani slavljenca še mnogo let!

Nepričakovano je umrl čevljarji mojster Janez Zaplotnik v Železni Kapli. Radi njegove vsestranske poštenosti in pravičnosti je bil splošno priljubljen. Ni se sramoval materinega jezika, priznal se je tudi kot veren katoličan.

Poročili so se Mirko Špruk z Hertto Šurtelj iz Bele, Jožef Verdel in Jedert Male iz Remšenika, Jakob Varh in Helena Grubelnik iz Obirske.

Želimo jim obilo sreče in božjega varstva.

Letina je pri naših gorskih kmetih pičila. Poleg suše so škodovale žitu miši skakavke, ki so pojedale klasje pri žitu in uničile pridelek. Le redko se pojavi ta težka šiba za gorske kmete. Letos pa so prišle skakavke v taki množini, da jih ni bilo mogoče pregnati.

Padanje lesnih cen je za naše gorske kmete še posebno občutno radi oddaljenosti od prometa. Zaupamo pa pri vsem tem v Previdnost Očeta, ki čuva nad nami.

SMIHEL PRI PLIBERKU

V nedeljo, dne 5. oktobra, zvečer smo imeli pri Šercerju v dvorani prav lepo prireditev. Dvorana je bila natrpano polna. Mešani zbor nam je zapel več narodnih pesmi. Videli smo film o blagoslavljanju katarinskega zvona. Film so snemali gospod župnik Poš iz Globasnice. Zelo lepe slike smo videli na tem filmu, je pač prvič, da je bila domača cerkvena prireditev v Šmihelu snemana na film. Posebno lepe so slike o samem blagoslavljanju zvonov. Pa tudi botri, pevci, tete in tudi drugi verniki so prišli lepo na svoj račun. G. župniku Pošu smo za ta film, ki je postal farna last, zelo hvaležni.

Glavna točka tega večera pa je bilo predavanje o evharističnem shodu v Barceloni. Predavanje so imeli gospod Vinko Zaletel. To predavanje pa je bilo tako zanimivo in krasno, da je bilo v dvorani tiho kot v cerkvi. Predavanje so spremljale krasne, barvne slike iz Barcelone. Kakor vedno so se g. Zaletel tudi tukaj izkazali kot pravi mojster pri fotografiranju. Slike so bile zelo zanimive, saj smo videli vso lepoto kongresa in mesta v teh slikah. Od sprejema papeževnega legata, pa do sklepne prireditve evharistične procesije.

Pokazali so nam tudi veliko število slik iz mesta samega, razne ulice, trge, palače, in tudi takozvano „Banmeile“, predmestje bede in revščine, ki jo najdeš povsod.

Povedali so nam tudi marsikatera grozodejstva in zločine, ki so jih storili komunisti za časa krutovlade in preganjanja v Španiji. Videli smo slike in križe na hišah,

kjer so mučenci svojo kri prelili za Kristusa Kralja.

Če vam povemo še, da smo videli Monserrat, največje špansko svetišče, nadalje Barcelono ob dveh ponoči in celo biko-borbe v barvnih slikah, potem smo vam povedali vse. Niti enemu ni bilo žal, da je šel gledat in vsak se je samo čudil lepim slikam, vsak želi samo to, da bi prišli gospod Zaletel kmalu zopet v našo sredo in nam kazali daljni svet v slikah.

Te dni so se peljali g. Zaletel samo zato v Rim, da bi imeli več barvnih slik iz večnega mesta Rima. Imamo upravičeno upanje, da tudi te slike pokažejo Šmihelu. Upajmo pa, da bodo prišli prihodnjic popoldne, da bo tem več časa za uživanje teh mojstrskih del. Pri zadnji predstavi nismo čutili ne utrujenosti in ne pozne noči, samo gledali in poslušali smo. G. Zaletelu se lepo zahvalimo za ta lepi večer in prisrčno prosimo, da kmalu pridejo zopet v našo sredo.

BISTRICA

Metka Pavlič si je postavila v najkrajšem času zelo lepo družinsko hišico sredi vasi, ob cesti Šmihel-Bistrica, Ravno tako je pozidal prejšnji mlinar Lešanc ob gozdu svojo hišo, kamor se je tudi že pred tedni preselil.

Na Zgornji Bistrici poleg Stampha pa so pozidali pri križu, kjer bi imeli postaviti svoj čas rudarji in njih podjetje cerkev, čisto novo in moderno požarno hišo. Požarne brambe so potrebne, potrebno je tudi, da imamo vso opremo v redu. Pa kljub temu se ljudje hudujejo nad to zgradbo.

Pozimi so imeli občinski možje in razni odseki dolga posvetovanja, da je potrebno in nujno, življenjsko in zdravstveno važno, da se zgradi veliki vodovod: Podgora — Šmihel — Breška vas — Bistrica — Dvor — Dolinčiče — Gonovece. Naša občina gradi že 50 let vodovod!

Pred leti so se zmenili, da mora biti vodovod, potem pa je bilo bolj potrebno graditi cesto na Bistrico. Sedaj pa je bolj potrebna požarna hiša na Bistrici! A kaj nam pomaga požarna hiša, ko pa nimamo vode v raznih vaseh. V slučaju ognja ni vode v Breški vasi ne na Letini ne na Suhi ne v Podlbiču in ne v Šmihelu. Lahko držimo roke križem in čakamo, kako bo ogenj uničeval poslopje za poslopjem.

Ko bi bilo treba graditi vodovod, so delali propagando tudi s tem, da je zdravstveno važno, da se zgradi vodovod, ker voda iz faroškega studenca ni pitna in zdrava in da je že veliko ljudi radi vode obolelo. Res, da bi lahko našel razne živalice v vodi, če bi jo z mikroskopom pregledoval, pa tudi s prostim očesom lahko najdeš marsikatero stvar (žive niti) v vodi. Tudi prigovarjajo, češ da ta voda priteče s pokopališča. Pa vendar v Šmihelu nič ne vedo, da bi kdaj ljudje umirali na kolero in kugi, kakor je to bilo v Dvoru in drugod. Torej mora biti bistriška voda še veliko bolj nezdava, posebno v Dvoru, ko namečejo v Bistrici vse razne odpadke v vodo. Dvorjani pa morajo nato to vodo piti. To so res nezdrave higienske razmere. Pa kljub vse tem pomislekom so si nekateri izmislili, da je bolj važna hiša kot pa voda. Vendar vodo rabimo vsak dan in vsi. Gori pa le včasih in ne pri vseh!

Država, deželna vlada, takozvani prispevek iz plebiscitnega fonda (Wedenigspende), od vsepovsod smo dobili zagotovila pripravljenosti, da prispevajo k graditvi vodovoda. Seveda bi še na vsakega domačina prišel precejšnji prispevek, pa tega bi vsak prispeval kakor smo za elektriko in druge stvari prispevali. Če hočemo kaj ustvariti, je potrebno tudi nekaj žrtvovati. Za vodo, ki je življenjske važnosti, se mora pa še več žrtvovati. Smilijo se nam Šmihelčani, ko leto za letom vozijo vodo z Bistrice ali iz Dvora. Večji kmetje morajo imeti kar posebnega konja in voz, da vozi samo vodo k hiši. To so razmere, ki so nevdružne. Hvala Bogu, da imajo v župnišču tak studenec, ki zalaga z vodo skoraj celo zgornjo vas in še iz spodnje vasi hodijo v župnišče po njo, vsaj po vodo za „kuho“. Mora pač boljša biti kot pa ona iz Bistrice.

Če premislimo pripravljenost države,

dežele in ljudi za vodovod, potem nekje nekaj ne more „stimati“. Občina bi morala biti bolj dosledna, konsekvantna v svojih programih. Če nekaj sklene, potem mora to tudi izpeljati in občina bi morala gledati na dobrobit vseh občanov in ne samo nekaterih. Če človek pregleda vso to mizerijo radi vode v bistriški občini, potem se mora res čuditi, da v moderni državi — in h tej se Avstrija prišteva — že davno ni posegla vmes ter odpravila vsako sled teh nehygienskih razmer. Najbrž si misli, če hočejo ljudje še naprej požirati večje ali pa manjše žabe v vodi, pa naj jih! Samo ne razumemo, kje je potem tista skrb za zdravje, dobrobit občanov.

Ni nam znano, koliko je dala država oziroma dežela za požarno hišo, vemo pa, da je dala velik del (govori se o 60.000 sil.) občina, kar bi lahko prispevala k vodovodu. Zakaj pa vedno kaj drugega vmes začeti, da se vodovod vedno zopet zavleče! Se bomo morali pač še več let zadovoljiti z bistriško vodo, tolaži nas samo to, da pravi ljudski pregovor: „Če voda čez tri kamenčke priteče, je zopet čista.“ Naši očetje, dedje in pradedje so dočakali visoko starost, ker so pili več bistriške vode kot pa pijače iz raznih kleti.

DJEKSE

Letnica za pokojnim gospodom župnikom Filipom Jandl bo v ponedeljek, dne 27. oktobra. Avtobus vozi iz Velikoveca ob 7. in ob 8. pripelje na Djekše. Nazaj vozi ob 5. uri popoldne.

Umril je Ožbej Jamnik, pd. Kurmon. Bil je šele 42 let star. Kurmon je prva hiša v fari St. Urh, komaj dober četrt ure od Djekš. Je že v šenturški fari, a od Kurmona do cerkve v St. Urhu je še celo uro hoda daleč. Od Kurmona hodijo v cerkev in v šolo na Djekše. Rajni Ožbej Jamnik je bil en teden v bolnišnici v Celovcu. Ko so pa videli, da ne bo več ozdravel, so še živega pripeljali domov. Doma je takoj nato umrl. Pogreb je bil veličasten. Rajni Ožbej je bil član požarne brambe na Djekšah in so se dješki gasilci polnoštevilno udeležili pogreba. Dješki pevski zbor je rajnemu zapel žalostinki pred hišo (slovensko) in ob grobu (nemško). Naj mu sveti večna luč!

Z lurskega romanja se je vrnila pd. Kočmarica Angela Slamanič, sestra rajnega gospoda Lipeja. Romarjev je bilo 600. Romanje se je vršilo od 25. septembra do 4. oktobra. V Lurdu so bili 4 dni. Vozili so se čez Zgornjo Italijo in dalje ob morju. Romanja se je udeležil tudi nadškof dr. Andrej Rohrer. Vozili so se s posebnim vlakom. Stalo je za osebo 1.400 šilingov. Vsi romarji so bili z romanjem zelo zadovoljni.

ŽVABEK

Skoro devet mesecev smo imeli mir pred smrtjo. Zadnji, ki ga je ugrabila izmed naše farne družine, so bili Rebernikov oče iz Doba. Pokopali smo jih 17. januarja. Hodila je okoli nas in mislila potrkati na vrata te in one hiše, a slišala je najbrž vroče prošnje naših bolnikov, da bi slišali nove zvonove, ki naj bi jih spremljali s svojimi glasovi na oni svet.

Komaj mesec dni po blagoslovitvi zvonov je že pristopila k Potočnikovemu očetu in položila roko nanj, ko je oče hodil okoli hiše. Komaj so domači imeli časa, da očeta spravijo v posteljo, je smrt prestrigla nit njegovega življenja. Oče je pač slutil, da potekajo njegovi dnevi, prejel pred mesecem dni sv. zakramente, a da bi moral oditi tako hitro, ni mislil.

Kot prvemu so zapeli novi zvonovi sv. Štefana, kateremu je služil kot zvesti in vestni cerkveni ključar trideset let. Oglasil se je tudi sv. Jurij s podružnice, kjer je rajni vršil in opravljal dolgo vrsto let podobno službo. Pred dobrimi tremi leti umrl č. g. župnik Uranšek in Potočnikov oče sta si bila velika prijatelja. Ali je bilo morda rajnemu gospodu dolgčas po svojem prijatelju in ga je s svojo prošnjo poklical v nebesa?

Kljub deževnemu dnevu je rajnega spremljala velika množica ljudstva in smo ga položili počivat v bližino njegovega prijatelja g. Uranškega. Dobri Bog mu poplačaj dobra dela z večnim mirom in z večno lučjo!

ŠENT PRIMOŽ

V nedeljo, dne 12. oktobra, smo praznovali naše žegnanje. Od vseh strani so prihitali farani v našo lepo prenovljeno in povečano cerkev.

Še bolj kot žegnanje pa je privabilo farane v cerkev nekaj drugega. Naš prečastiti dušni pastir so se namreč poslavljali, ko so

(Nadaljevanje)

TRGOVINA GOSPODARSKIH STROJEV

koles in šivalnih strojev

Johan Lomšek

Zagorje-St. Lipš, p. Eberndorf (Dobrla vas), Koroško dobavlja po najnižji ceni kotle za kuhanje krme, stroje za rezanje pese, krme, ensilaze, mlince vseh velikosti in drobilnike žita, gnojnične sode in črpalke. — Zahtevajte cenik.

g. župnik Starc Janez, ki se je v lepih besedah poslovil od pokojnika.

Pokojnemu želimo miru v domači zemlji, njegovim zaostalim pa izrekamo iskreno sožalje.

V nedeljo, dne 5. oktobra, smo dobili prenovljen Marijin kip za cerkev pri Sedmih studencih. Kip sicer še ni bil potreben prenovitve, toda marsikateri ljudje si kaj vtepejo v glavo in to se mora zgoditi. Če drugače tega ne morejo doseči, gredo kar k najvišjim oblastem. Tako se je dogodilo tudi pri Marijinem kipu. Res, da je kip sedaj gotičen, kar prej ni bil, toda mnogo boljše bi bilo, da bi se odvišen denar, katerega gotovo imajo, porabil za kaj bolj potrebnega. Tako n. pr. za prenovitev cerkve pri Naši Gospej, ki je popravila že zelo potrebna. To bi naše ljudstvo gotovo pozdravilo, najbolj pa bi bil vesel tega prečastiti g. župnik, kajti na ta način bi mu odvzeli eno skrb.

V nedeljo smo z veseljem pričakovali električni vlak ob naši progji. Res smo ga bili veseli, ko smo ga prvič na naši progji videli. Sedaj smo postali res gospodje, ko se bomo vozili z električnim vlakom. Toda bojimo se, da bomo včasih morali ostati kar na sredi proge, kajti v nedeljo se je to že zgodilo. V Podklostru je lokomotiva zavozila na slepo progo, kar je povzročilo kratek stik. Seveda so varovalke hitro popravili, da se jim ne bi preveč smejali. Upajmo pa, da bodo drugič bolj pazili in da ne bo zlepa prišlo spet do kaknega stika, ki bi povzročil motnje pri prevažanju.

Pri nas na Koroškem

(Nadaljevanje s 4. strani)

sedem let pastirovali med nami. Vsak, ki je dobrega srca, je hotel dosedanemu dušnemu pastirju izkazati čast in priti po slovo.

Sedem let so bivali med nami preč. g. Kaselj. Učili so nas, vzgajali so našo mladino v cerkvi in izven cerkve, zbirali so farno mladino za kulturne prireditve. Z vso potrpežljivostjo in ljubeznijo pa so se predvsem in povsem žrtvovali za naše malčke.

Ko so bili zadnjič kot naš dušni pastir med nami in so darovali za nas najsvetejšo daritev, so se gotovo spomnili v molitvi svojih faranov. V duhu so povezali svojo dosedanjo čredo v en sam rožni venec in ga izročili Bogu s prošnjo, naj še nadalje čuva nad vsakim posameznim, da se ne odtrga od tega rožnega venca.

V zadnjih svojih poslovnih besedah so nam zapustili vodilo: Hočem biti drugačen kot sem! — Ne zadostuje, da dela človek celo življenje samo dobre sklepe. Dobra volja mora priti do izraza, tako bomo tudi v dejanjih postali drugačni. Vso ohromelost naših značajev hočemo vreti v globok prepad, začeti hočemo z drugačnim živ-

vi spet stopili v njo, se nam je zdela čisto drugačna; kot jutranja zarja, ki je prodrla iz temne noči. Dobro so gotovo že takrat vedeli, da ne bodo ostali dolgo med nami, pa so kljub temu žrtvovali svoja prizadevanja za obnovo naše farne cerkve in za naš farni dom.

Lani pa so začeli s cerkvijo v Šent Primožu. Bolj sredi fare naj bi bila večja cerkev, da bi bila v sredini fare tudi večkrat daritev sv. maše. Tako so si že davnej želeli naši predniki in tudi naši prejšnji dušni pastirji. To željo pa so uresničili šele preč. g. Kaselj. „Začeli bomo.“ so dejali in že so prišli delavci, ki so najprej rušili, nato pa gradili in zidali sredi naše vasi. Danes, ob svojem odhodu, naš dušni pastir s ponosom lahko zrejo na svoje delo.

Četudi pa se naš dosedanji dušni pastir ločijo od nas, v naših srcih in mislih bodo ostali med nami. Saj nam bosta ravno naši cerkvi vidni spomin na njih sedemletno bivanje in delo med nami.

Zunaj cerkve se je v ganljivih besedah poslovila od preč. g. Kaslja v imenu farnih deklet Vahova Naney iz Rikarje vasi. V krasni deklamaciji je Artačeva Pepca slikala pomen zvestega vrtnarja. Vrtnar zapuška vrt, ki mu je bil izroččen v varstvo. Nazadnje pa je še zbor fantov zapel pesem: „Slavček mili...“ — Vsem je bilo težko pri srcu ob tem slovesu dobrega dušnega pastirja.

Ker ni bilo mogoče, da bi se vsak osebno poslovil od svojega dušnega pastirja in se mu zahvalil, se s tem zahvaljujemo vsi in izražamo zahvalo v imenu žen in mater, v imenu fantov, mož in očetov za vso ljubezen in za vso skrb, ki ste jo posvečali nam vsem, predvsem pa našim otrokom in odrasli mladini. Povsod in vsem ste bili dober svetovalec in vodnik. Sejali ste med nas božjo besedo s prižnice, delili ste nam sv. zakramente, bolnike ste tolažili in naše rajne ste spremljali k zadnjemu počitku. Za vse Vam tisočera hvala in vse Vam povrni Bog!

POD KARAVANKAMI

Pod Ljubeljem

Počitnice na Koroškem! — Komaj sem čakal trenutka, ko se bom za nekaj dni poslovil od Solnograda in se odpeljal proti Koroški. Odločil sem se, da letos preživim svoj dopust pri Gospe Sveti. Od tu pa sem nameraval napraviti izlete pod Karavanke, da spet obiščem in vidim svojo domovino in da spet doživljam lepoto teh krajev.

V avgustu je bilo, na dan sv. Jerneja (Paternuža), ko sem se namenil od Gospe Svete v Celovec. Tam sem poiskal borovljski avtobus in kmalu sem bil v Borovljah, v svojem rojstnem kraju. Radost je bila v meni, ko sem po dolgih letih spet

slišal slovenske besede, ko sem slišal spet zvočni rožanski slovenski dialekt. Veselil sem se kakor otrok, ko sem spet gledal z višine lepi Rož s srebrnim trakom Drave v zelenem okolju, ko sem spet gledal skalnate stene Karavank.

Nisem ostal dolgo v Borovljah, kmalu sem bil na cesti proti Podljubelju in Sopotnici. Pozno popoldne sem bil že v Podljubelju, uro pozneje pa po romantičnem potovanju skozi Čepo v Sopotnici. Nastal je lep večer, sonce se je že izgubilo, pred menoj so se razširile mračne sence nastajajoče noči. Le stene skalnate Zelenice in Vrtače so bile še vedno osvetljene; zadnji

žarki zahajajočega sonca so obsvetljevali in poljubljali visoke skale, ki se kakor prsti kamenitega divjega moža dvigajo proti nebu.

Na kažipotu stoji napisano: 3,5 km do Slovenjega Plajberka. Pospešil sem zato korak, da pridem pravočasno v vas in da najdem tam prenočišče. Krasno lego ima ta vas, sredi venca zelenih bregov leži. V župnišču sem vprašal po sošolcu iz gimnazije, g. župniku Jakobu Škofiču. Ni ga bilo, ravno ta dan je bil v Šmarjeti. Pa bi ga tako rad srečal, že od mature se nisva več videla.

Naslednji dan mi je dež prekrizal račune. Hotel sem obiskati Oslico in Gornji Kot. Ko tako preiščujem in poslušam, kako pada dež, se odpro vrata in ves premočen ter zmučen vstopi g. župnik. Ni me takoj spoznal, pa že sva se pristrčno pozdravljala. Kmalu sva bila sredi pripovedovanja o letih od mature pa vse do danes. Skoraj ves dan sva se razgovarjala, dan je prehitro mineval. Medtem je dež prenehal in pozno popoldne sem se napotil dalje iz Slovenjega Plajberka.

Težke megle so še vedno visele nad Karavankami, ko sem preko Sopotnice prispel do Nemškega Petra. Od tam pa se začelja strma pot proti Oslici. Že 20 let nisem hodil tod. Po enournem napornem hodu sem prišel do male kapelice na višini Oslice. Pred menoj se je razširila dolina Gornjega Kota, za menoj pa se je v zadnjih žarkih večernega sonca izgubljala Ljubeljska dolina. Tiho je bilo vsenaokrog, megla se je izgubila, jasno so se odražali ostri obrisi skalnate Košute. Noč je že bila, ko sem prispel v Gornji Kot in v eni prvih hiš tam našel prenočišče.

Pod Košuto

Krasen sončni dan je bil, ko sem se letos 26. avgusta prebudil v Zgornjem Kotu. Sonce je sijalo z zlatimi žarki v dolino in obsvetljevalo stene Karavank. Na levi strani je visoki Grlovec, na desni strani pa se vzdigujejo iznad nizkih zelenih bregov romantične stene Košute. Te stene so se ostro odražale v sinji modrini jasnega neba. In v sredini leži lepa Kotska dolina, kjer sem še kot mlad fant tolikokrat užival njeno krasoto. Zdaj pa že oddavnaj nisem hodil tod. Morete si zato zamisliti, kako se je razveselilo moje srce, ko sem uvažal spet ta divni pogled. Zelena Kotska dolina, krasna si v sončnem sijaju, ti si res krasen biser prelepe slovenske domovine. Še enkrat te danes od daleč, iz daljnega Solnograda pozdravljam. Pozdravljam tvoje trate, pozdravljam tvoje gozdove in planine, pozdravljam vse tvoje prebivalce, vse vas pozdravljam pristrčno.

Navzdol me je vodila pot, skozi gozd in zelene travnike, mimo kmečkih hiš do potoka Ribnice in še naprej do gostilne Mali. Rad bi še pogledal do Hajnsa pod Košuto, toda čas mi tega ni dopuščal. Čimprej sem moral biti v Selah. K sreči me je došel avtomobilist, ki me je vzel na voz in mi tako skrajšal pot. — V Selah na župnijskem vrtu

burko, ki sem jo pa sam zagrešil, naj povem.

Nad Kroneggerjevo hišo je bila v strmem bregu njiva. Ta je bila pozimi pokrita z ledom, katerega je zapadla tanka plast snega. Zljubilo se mi je, da bi se sankal po tej strmini. Kaj naredim? Ker ni bilo sani, poiščem malo desko in jo mahnem gori pod gozd. Položim desko na zemljo, se usedem ter zdrčim po bregu navzdol. Toda, joj! Sredi poti zadene deska na zmružen krtovc (to je lepa domača beseda, četudi je za ta izraz v pravopisu beseda krtina). In kaj se zgodi? Deska srečno preskoči zapreko in gladko zdrči po bregu navzdol, toda brez mene. Mene pa je vrglo kvišku, nato pa posadilo na ledena tla, da sem ves začuden zijal od bolečine ter se tipal po hlačah in po stegnih. Hujšega sicer ni bilo, hlače pa so bile strgane. Prva športna poskušnja se je torej slabo iztekla, imel pa sem koristen nauk: Tako mine veselje na tem svetu!

Pa še slovo od šole

V spominu mi je ostal pripetljaj, ki kaže, kako se mi je nemščina le polagoma zsvitala v trdi glavi. V fiziki je hotel profesor pokazati učinek zračnega pritiska ter je napovedal: „Das Glas wird springen.“ Vsi smo radovedno gledali in čakali, kaj bo. Bili pa so s poskusom zadovoljni le Nemci, jaz Slovenec pa sem nevoljno ugovarjal: „Das Glas ist nicht gesprungen.“ Sosed pa je spet meni nasprotno trdil: „Ist ja wohl gesprungen.“ — Jezem sem tajil: „Nein, ist nicht gesprungen.“ — Če ne bi bilo v šoli med

sva se pogovarjala z g. župnikom Vavtjem. Tam sem zvedel, da je nekje v Selah tudi g. dr. M. Turnšek. Razveselil sem se te vesti, spomnil sem se na odlomke povesti, ki jih je napisal dr. Turnšek za „Naš tednik“. Že popoldne sem bil spet na poti skozi lepo Selsko dolino do Terkla in še naprej na Šajdo. — Pri Šerjakovih so mi povedali, kje je pot k Kališniku. Ko je sonce zahajalo, sem bil pri Kališniku. Prijazno sva se razgovarjala z gospodarjem Kališnikove domačije, ki je prišel malo za menoj domov. Pripovedoval mi je, kako je živel med nemško okupacijo, pripovedoval, kako se je skrival v bližnjem bunkerju, ko so se gestapovci šopirili na Kališnikovem domu. Pozno v noč sva se razgovarjala.

Drugo jutro je bilo treba zgodaj vstati, ob 7. sem moral biti že na Sedlcah. Kako lep je ta kraj, kako lepo je postavljena cerkva na bregu med Selsko in Obirsko dolino, ne daleč od tu pa se vzdigujejo silne stene vzhodnega dela Košute. Nad Košuto se penje jasno sinje nebo, vso okolico pa oblivajo žarki jutranjega sonca. Sredi gozda pa stoji cerkva in tu sredi narave se čuti ljudstvo najbolj blizu svojemu Bogu.

Cerkvica je bila polna. Sv. mašo je daroval g. dr. Turnšek, ki je tudi pridigal. Po maši me je g. Kališnik seznanil z g. dr. Turnškom, z njim sem se razgovarjal o domačih razmerah, o kulturi itd. Ko sem odhajal s tega prelepega kraja, s tega bisera naše zemlje, sem imel globok vtis in globoko prepričanje, da ta narod ne more in ne bo izginil, dokler ostane veren in zvest svoji veri. Nad tem narodom lebdi in ga varuje blagoslov božji in vedna pomoč nebeške Kraljice.

Spet smo se vračali na Kališnikov dom. V gospodarju pa sem spoznal pravega slovenskega kmeta, vernega sina lepe slovenske domovine, ki je pripravljen braniti svoj dom in svojo narodnost proti vsakemu in ob vsakem času. Enak vtis je napravil na mene tudi njegov brat. Skupno smo se še dolgo razgovarjali o sedanjem položaju koroških Slovencev. Vsi smo prišli do prepričanja, da bi morali biti Slovenci pri obrambi svojih pravic na Koroškem enotni, ne pa razcepljeni v nekoliko skupin, kar samo omogoča lažje delo sovražnikom slovenskega naroda.

Pri svojem potovanju sem tudi ugotovil, da je še mnogo slovenskih staršev, ki se premalo zavedajo, da so Slovenci in vse premalo spoštujejo ter cenijo materinski jezik. Ti mislijo, da njihovim otrokom v šoli ni potreben slovenski pouk, ker je nemški jezik važnejši na Koroškem. To pa je le zaradi ogromne krivice, ki se godi slovenskemu narodu na Koroškem. V resnici pa bodo oni na Koroškem in povsod lažje shajali in bodo lažje dosegli večje uspehe, ako bodo poleg nemškega znali še slovensko.

Še enkrat sem se zahvalil Kališnikovi družini za njeno gostoljubnost in odšel iz tega prelepega slovenskega kraja.

Dr. Ingomar Heyer

ALOJZI HUTTER:

Moje šolanje in življenje

(Nadaljevanje)

Za študiranje je bilo ugodno. Plačevala sva 8 goldinarjev mesečno. Toda prave snage stari gospodar in še bolj stara gospodinja nista poznala. Za zajtrk je bilo mleko s kruhom, ki pa je dišalo v zimskem času po petroleju. Gospodar je namreč najprej pripravil svetilko, ko pa je prišel iz hleva, je rezal kruh. Še druga, bolj napačna reč, pa je bila tale: Kar nama je n. pr. v torek pri večerji ostalo, sva dobila nato pogreto. Toda ne naslednji dan, ampak šele naslednji torek. Tako je veleva tedanji tiranski jedilni red. (To je bila postava, ki ne bi smela veljati — pravcati nered v nepravem redu!) — Moj sostanovalec mi je pozneje nekoč potožil, da si je takrat pokvaril želodec. Kar sva pa še sicer opazila nesnažnosti, pa raje ne povem. Pritoževala se nisva. Malica pa je bila v redu: popoldne kos kruha in dvojje jabolk.

Zadnji dve leti sva stanovala pri Kroneggerju, to je zadnja lepa hiša na koncu trga. Tu sva plačevala 10 goldinarjev na mesec. Jedla sva skupaj s posli, zjutraj vsak dan močno zabeljen bob in melko (Mehlsuppe). To je bila po starodavni navadi po vsej Labudski dolini udomačena hrana. Smešno je bilo pri jedi opazovati Krebitza. Ta si je vzel en sam bob na krožnik. Ta bob je nato z žlico drobil in delil ter mečkal (kakor se mačka igra z ujeto miško ali tičko), dokler

ni prišla druga jed na mizo. Pobljšek v jedi pa je bila kava z žemljo, to je bilo ob nedeljah in praznikih. Kave sem si hotel do dobra privoščiti in se je do sitega najest. Ker pa nisem smel zahtevati, kakor bi bil v gostilni: „Še en porcijon!“ — sem si kupoval še po eno žemljo. Z obema žemljama sem nato natlačil polno skodelico. Seveda sem sam sebe goljufal, ker sta mi žemlji vso kavo popili, da meni ni nič ostalo. — Pri tem mi prihajajo še v spomin debeli kosi svinjine, ki so jih dobivali posli ob četrkih in nedeljah na krožnik. Toda ne mislite, da se meni po teh kosih slanine, kakršnih danes nikjer več ne režejo, sline cedijo. Meni že ne, mogoče bralcem, jaz že dolgo ne maram slanin jedi.

Tako, zdaj veste, kje, kako poceni in kako dobro sva se imela grebinjska „dijačka“. Od teh dveh hiš naju je vodila pot skozi trg po klancu gori v samostan v šolo in pa v cerkev. Saj sva vstajala ob petih, da sva hodila k sv. maši, kakor sva mislila, da se spodobi bivšima mašnima strežnikoma.

Bojim se, da sem že preveč na dolgo in na široko pripovedoval in ste se pri tem, dragi bralci, že dolgočasili in se naveličali teh pripovedovanj. Vendar si ne morem kaj, da ne bi povedal še par reči. Poslavljanje traja pač dolgo, posebno če gre za ločitev za vedno. Gotovo bi radi zvedeli še kaj o študentovskem življenju. Toda v tej zadevi sem neveden. Nič več ne vem ali pa se ne spominjam, kakšen šport so gojili in kakšne burke so takrat uganjali študenti v konviktu in pa oni, ki so stanovali zunaj. Premalo zvez sem imel z njimi. Le eno

puokom, bi bil jaz nemara skočil v součencu v dokaz, kaj pomeni „springen“. Stepel bi se bil z edinim prijateljem, ker sem bil res nanj jezen, ko mojemu prepričevanju ni verjel. Nisem pomislil, da bi mogel biti on še bolj jezen na mene, ko sem mu v obraz tajil, kar je on na lastne oči videl in gledal. — Glejte, prijatelji, tako se ljudje skregajo in prepirajo ter tudi po časnikih zmerjajo zavoljo ene same besede, ki je prav ne razumejo (n. pr. fašizem, demokracija, svoboda, politika, klerikalizem, socializem, komunizem i. dr.). Vsak po svoje misli in v svoj rog trobi, ne pomisli pa, kako misli njegov nasprotnik, ki more imeti tudi prav, če ne vsega pa vsaj nekaj. Kadar se dva prepirata, bi moral biti vselej še tretji zraven, ki bi mirno oba poslušal, oba razumel, nato pa bi trezno razsodil: „Ti tako misliš, oni pa tako, resnica je pa taka.“ — Midva, ki sva se v fiziki sprla, sva imela oba prav. Tretji kot razsodnik bi naju takole moral pomiriti: „Poslušaj, Ti Hans! Ti misliš po nemško in v nemščini ima „springen“ dvojen pomen. Slovenci pa imajo za ta izraz dve besedi: skakati in razpočiti. Ni se torej Lojzu čuditi, da mu je prišla na misel beseda skakati, ker mu še drugi pomen „brechen“ ni bil znan. Skakanje pa je poskušal sam pri telovadbi, videl pa ga je pri teličkih in kozličkih.

Ker smo že ravno pri šoli, naj se pomudim malo še pri prof. Ernestu Franklu. Rojen je bil Ernest Frankl pri Volšperku, umrl je 27. 6. 1891, star 48 let, učil je jezike.

(se nadaljuje)

Za našo mladino

Tebi, ki greš v gospodinjska šola

Vrata ljudske šole so se zaprla za teboj, Mogoče se tega veselíš, morda pa so tvoje oči rosne, kadar greš mimo tvoje nekdanje šole. Mladina večinoma mnogo pričakuje od življenja, „gradove svetle zida si v oblake“. V življenju vidi samo sonce, ne pa viharjev, vidi samo jasne vrhove, ne pa globokih prepadov in temnih dolin. To pa večkrat prinese mnogo razočaranj.

Današnji čas zahteva od mladine zelo veliko, zlasti od deklet. Zato naj njim veljajo te vrste.

Kmalu se bodo odprla vrata gospodinjskih šol pri naših šolskih sestrah v št. Rupertu in št. Jakobu. Tu vam bodo požrtvovalne sestre, odlične gospodinjske učiteljice, dale dragocene bisere s seboj na življenjsko pot. To vam bo pomagalo, da se boste pozneje v življenju lahko znašle tudi v temnih urah, katere pač v nobeni družini ne izostanejo.

Mnogi gredo kakor slepi skozi življenje in ne vidijo pomladi v svojem življenju. To zato dostikrat lahkomišelnost pripravijo in se za življenje ne pripravijo. Ko pa pride mlad človek v resno življenje, misli z žalostnim srcem na svojo mladost, toda te ni mogoče več poklicati nazaj.

Mladost je doba, v kateri se razvija in cveti vse človeško življenje. Z velikim upanjem in z jasnim pogledom naj zre mladina na življenje, saj bo ona oblikovala prihodnost! Lepo in bogatejšo prihodnost pa bo lahko gradila samo ona mladina, ki ne pozabi, da so mlada leta čas setve. V teh letih je treba postaviti zdrav in močan temelj, ki bo mogel nositi vso zgradbo življenja. Zato ne pozabimo, da je mladost čas učenja, doba dobre vzgoje in izobrazbe.

Mlad človek mora vse svoje sposobnosti in moči, ki mu jih je Bog dal, poskušati vedno bolj razvijati in izobraziti. To morejo dekleta najlažje doseči v gospodinjskih

ZA NAŠE OTROKE:

Sestavki in pesmice, ki jih priobčujemo pod naslovom „Za naše otroke“, so zelo primerni za otroke, da jih berejo doma. Primerni pa so ti sestavki tudi kot berilo pri pouku v šoli. Saj so po zaslugi koroške deželne vlade slovenski otroci v ljudskih šolah brez slovenskih učnih knjig. —

Na vasi

Na vasi prebivajo kmečki ljudje. Okrog vasi so njive, travniki, pašniki in gozd. Pri vsaki hiši sta vrt in sadovnjak. Vaška poslopja so različna. Stare kmečke hiše so majhne in nizke, novejšje pa večje in prostorne. V hlevih stoji živina; poleti se pase na prostem. Na skednjih je shranjeno seno in slama. Tudi kmetijski stroji so tam. Žito imajo v podstrešju, včasih pa v kašči. Vozovi, orala, brane itd. so v posebni koči (lopi).

Sosedova drvarnica je že zelo stara. Pokrita je še s slamo. Najstarejša je seveda vaška cerkva. Stari Hribarjev oče znajo pripovedovati, da je videla celo Turke. V nekaterih vaseh so tudi gostilne, mlini in žaga.

Zelo živahno pa je na dvorišču. Hlapec počiva z bičem, da potegnejo konji voz, gospodinja kliče deklo, domači pes laja, ker čuva posestvo, mačka hiti mimo njega in skoči v poslednjem hipu čez plot, gosi gajo, kure kokodakajo, petelin pa zapoje: „kikiriki!“

R. Vouk.

Slon

Neki Indijec je imel slona. Krmil ga je slabo, a delati mu je moral mnogo. Slon se je razburil in dvignil nogo nad svojega gospodarja; zamastil ga je. Indijec je bil na mestu mrtev.

Vdova je vsa v solzah zgrabila svoje otroke, jih peljala pred slona, vrgla pred njegove noge in rekla: „Slon, ubil si jim očeta, ubij tudi nje!“ Slon je pogledal otroke, ovil najstarejšega s svojim rilcem, ga nežno dvignil in posadil na svoj hrbet.

Od tistega dne je slon ubogal otroka v vsem in delal zanj.

šolah. Gospodinjska izobrazba, draga dekleta, ne sme biti zadeva, ki jo vzamete nase, ker ste mogoče iz katerega koli vzroka k temu prisiljene. Ne, to je vaša velika naloga, in zbrati morate vse sile, da boste to nalogo čim boljše izpolnile.

Vaš bodoči poklic ni samo stvar vas samih, ampak je zadeva skupnosti, v kateri živimo. Naša domovina se ne more ponášati z naravnim bogastvom, v naših domačijah ni doma bogastvo. Zato pa je toliko bolj važno, da imamo čim več mladih deklet, ki so pripravljene delati in ki so se naučile, kako je treba delati. Čim več bomo imeli mladih gospodinj, ki so za svoj poklic dobro in temeljito izveščane in ki ta poklic res rade izvršujejo, tem hitreje in temeljiteje bo izvedena obnova naših družin in tem lepša in gotovejša bo naša bodočnost. Iz tega je že razvidno, kakšna važna naloga čaka predvsem absolventke gospodinjskih šol.

„Najlepša je mladost, mladost ne pride več nazaj...“ Zato, drago deklet, ne zamudi tega časa mladostne sreče in uči se, da si boš tudi pozneje kot mlada žena vedela pomagati v vseh življenjskih okoliščinah. Zato dobro izrabi čas, ki ti ga dajo tvoji starši za šolanje v gospodinjski šoli na razpolago. Zavedati se je treba, da ni nikomur življenjska pot nastana samo z rožicami. Tudi temne ure dostikrat srečavajo človeka, posebno pa še v družini. Znanje, ki ti ga bo posredovala gospodinjska šola, ti bo najboljši vodnik preko vseh težav družinskega življenja. Saj boš znanje, katero ti bo dala gospodinjska šola, praktično uporabljala in izrabljala vsak dan v poklicnem življenju. Izrabi torej prav dobro čas šolanja pri šolskih sestrah v št. Rupertu in št. Petru.

Tako se boste šolale v dobre katoliške in slovenske gospodinje in se pripravile na vaš bodoči poklic, da bodo imeli veselje z vami vaši starši in da boste koristile nekoč svoji ožji in širji domovini.

Lesičjak

Koroški ljudski pesnik in pevec

(2. nadaljevanje)

Sicer se pa ravno v tej točki ne ve nič natančnega. Tako se trdi na eni strani, da ga je bil nekdo zelo preganjal. Tako se je zgodilo, da je neko noč pijan napadel Lesičjaka, ko je hodil bolj pozno zvečer domov od Božjega groba. V silobranu je Lesičjak napadalca tako nesrečno zadel, da je ta čez tri dni na teh posledicah umrl. Dr. Kotnik pa piše, da se je sprl Lesičjak nekoč s prejšnjim kmetom Hodnikom, zaradi stavbnega sveta menda, ki ga je Lesičjak hotel kupiti v Globasnici. Pri tej priliki je prišlo med njima do spopada in Lesičjaku se je pripetila nesreča, da je svojega nasprotnika tako udaril, da je le-ta radi tega umrl. V svesti si, da se je to zgodilo le po nesreči in neprevidezni, ker se je on hotel pravzaprav samo braniti, se je takoj sam prijavil sodnji v Pliberku. Kaznovali so ga s tremi meseci zapora.

Ko je bil zopet prost, si je samolastno in prostovoljno naložil težko pokoro. Eno leto namreč ni izpregovoril nobene besede, tako da so splošno jeli misliti, da je popolnoma onemel. Nekaj časa je še citiral po žegnanih in sejmihih, a molčal je pri tem kot grob. Ker pa je bila doma skušnjava le prevelika, da prelomi storjeno obljubo, se je podal v tujino, kjer se je izdajal za mutca. Tam gori za Celovcem je vstopil pri neki graščini v službo. Seveda, ker ga ni nikdo poznal, so v resnici mislili vsi, da je mutec in spraševal ga pa ni nihče, kako in kaj.

Ko pa je leto minilo, je bila ravno nedelja in tam kakor nalašč žeganje. Zjutraj je najprej opravil svojo versko dolžnost, a doma pa je še vedno molčal. Pri južini je prišel pogovor na njega. Ena dekla je začela (seveda babja radovednost): „Zelo sem pa radovedna, kako se je danes naš trep spovedal, ko pa ne more govoriti?“

V Štebnu smo b'li

Večkrat smo že poročali, da dobi SPD v Štebnu novo prosvetno dvorano z novim odrom. Dalj časa smo naše bralce takorekoč „farbali“. A sedaj sta se naš načrt in želja nas vseh uresničila. Toda mnogo truda, žrtev in trpljenja je bilo treba, predno smo mogli povedati našim prijateljem in rojakom širom Podjune slavnostno in ponosno besedo: „Danes jo otvarjamo!“

Tudi prej je bilo društvo v Štebnu zelo aktivno, toda prireditve v stari dvorani so bile povezane z večjimi težavami kot bodo sedaj. Kajti oder smo morali prej vedno podirati in spet postavljati; to pa je vzelo precej časa in potrebovalo dobrih moči. Sedaj bodo te težave izostale, ker je oder tako narejen, da bo vedno postavljen.

Končno je prišel dan otvoritve, kar ni pomenilo samo velike slovesnosti za Šteben. Nedelja dne 5. oktobra je bila obenem tudi zgodovinski dogodek Prosvetnega društva.

Po pozdravnih besedah društvenega predsednika Marka Dumpelnika je govoril č. g. Vinko Zaletel. Med drugim je dejal: „Stojimo tu v Podjuni na zgodovinskih tleh, kjer so že nekdanj Rimljani gradili svoje prometne ceste in gradili mesta, iz katerih se je širila njihova kultura. Pozneje so postale naše cerkve središče kulturnega življenja slovenskega naroda. Kmalu pa je postala cerkev pretesna in v pomoč so prišle prosvetne organizacije, ki niso samo širile in poglobljale strokovnega znanja, marveč so polagale veliko važnost tudi na vzgojo duha in srca in so tako povezovali predvsem mladino v narodno skupnost. Otvoritev kulturnega doma, katero praznujemo v Štebnu, je znak, da obstoja potreba in želja po resnem kulturno-prosvetnem delu. Je pa to tudi znak hotenja, da mora to delo sloneti na svetinjah, ki so bile in so svete slovenskemu narodu, torej na slovenski besedi in krščanski veri. Le, če bomo gojili oboje v pravilnem medsebojnem razmerju, bomo dosegli stavljeni cilj — pošteno mladino, ki bo povezana s preteklostjo in bo tudi pravilno gledala v bodočnost.“

Govornik je izrazil željo, da bi se v tem novem prosvetnem domu, ki naj postane žarišče kulturnega dela v Podjuni, zbirala pogosto mladina. Pa tudi starši naj bi pri tem delu pomagali s svojim nasvetom in s svojim vzgledom, ker bodo tako dajali mla-

Druga pa pravi: „Oh škoda, da mu ni dano govoriti, gotovo bi bil pevec, ko zna tako lepo citirati.“ Hlapec pa za šalo Lesičjaka vpraša, če bi šel popoldan z njim na ples? On pa mu prikima, da gre. — Prišel je tisti trenutek in res so šli v neko gostilno, kjer so bili godci. Veselo je bilo, kakor povsod na žeganju. Šel je tudi Lesičjak plesat, a bil je še vedno mutec. Ko pa je zapazil dobro plesalko, naroči Lesičjak takoj „štaj-ris“, odpre usta in zapoje kot slavček. Ja, to je bilo zopet nekaj novega. Ljudje so seve kar zijali. Nihče si ni upal plesati, tako sta se sukala z Francnom čisto sama, on pa je pel, kolikor mu je duša dala. Ko sta odplesala, so ga pa kar vsi obsuli z vprašanji. Na kratko jim je razložil svojo zgodovino in se nato takoj vrnil zopet v domovino, v svojo domačo vas.

Sedaj se je pričelo zanj novo življenje. Deloma lasnoročno, deloma s pomočjo dobrih sosedov si je postavil kočjo, majhno sicer in skromno, a bival je pod lastno streho, kamor je mogel peljati svojo ženko in dva sinčka. Njegova hišica, sicer sedaj precej povečana, stoji še danes ob vznožju gričkov, ki se dvigajo na severno-zapadni strani Globasnice, kjer je nekoč uspevala še vinska trta.

Vprašanje pa je bilo, kako kaj zaslužiti, da bo mogoče preživljati družino (oženil se je bil namreč, ko mu je bilo 35 let). Žena je morala odslej čuvati dom, sam pa je hodil po sejmihi, prodajal „črničevce“, t. j. žganje iz črnic, ki sta ga z ženo doma kuhala. Poleg tega si je še s citranjem in petjem služil denar. Na ta način je prehodil vso Podjuno in vso Mežiško dolino, kjer krenil včasih tudi v Spodnji Rož, kjer povsod je še danes pri vseh starejših ljudeh v živem spominu. Na sejmišču je vedno bilo polno ljudi okoli njega. Kar strmeli so vanj, ko jim je prepeval o veseljih in žalostnih dogodkih človeškega življenja. Ko pa je bilo kupčije konec, se je odpravil v kako gostilno, kjer je potem prepeval do pozne noči in občinstvo ga je z zanimanjem poslušalo.

(Se nadaljuje)

dini to, kar najbolj potrebuje — notranje poglobitve.

Na programu so bile še druge točke. Tako so nam dekleta iz Globasnice pokazale nekaj razveseljivih in lepih narodnih plesov s petjem, Micka in Marica pa ganljiv prizor „Fant in deklet“. Sledil je prizor: „Stara mama, oj ne šivaj.“ Navmes pa je domači moški zbor prepeval lepe narodne pesmi, ki so bile večinoma nove in so vzbujale pri poslušalcih veliko pozornost. Nazadnje nam je č. g. Zaletel kazal še skiopitične slike, t. j. barvni film. Naše ljudstvo takšnih slik še ni videlo in so bili vsi kar presenečeni nad lepoto barvnih slik. Slike so nam predstavljale kraje Miklove Zale in sploh vse lepote naše lepe Koroške. Želja nas vseh je, da bi se še večkrat oglasili pri nas z takšnimi predstavami!

Omeniti moramo še srečolov, ki je prinesel nekaterim mnogo veselja, drugim pa, ki niso zadeli, slabo voljo. V splošnem pa je vseboval srečolov zelo bogate predmete. Ob koncu je bila še veselica, ki je mirno potekla.

Tako smo torej s skupnimi močmi otvorili novo dvorano in želimo, da bi prosveta res cvetela in da bi vzgajala. Tako bo dobivala mladina vse, kar potrebuje za življenje.

ZAHVALA

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Štebnu se v prvi vrsti zahvaljuje posestniku Jožetu Ilgoutz-u za naklonjenost društvu, za vso pomoč in razumevanje za nas in za prosveto. Ko bi bilo več takšnih gostilničarjev, bi lahko vsaka večja vas imela na razpolago dvorano za kulturne zadeve.

Nadalje velja naša zahvala slikarjem kulis, pevcem, dekletom iz Globasnice, Marici in Micki, č. g. Zaletelu in vsem, ki so pomagali s svojim delom.

Ne smemo tudi ne pozabiti številnih trgovin in tvrdk, ki so prispevale za srečolov: Max Traun, Hermann Krausler, Stefan Breznik (Pliberk); pivovarna (Sorgendorf); Lotti Kraiger, Kušej Terezija (Smihel); Köllich (Šteben); Rutar Franc, Rok Lesjak (Dobrla vas); Leitgeb (Sinča vas); Carinthia (Celovec); livarna Bühl (Tirol).

Najlepša hvala za darove tudi domačim.

Društveni Odbor

ZA BISTRE GLAVE

Rešitev iz zadnje številke „Našega tednika“.

9. Sedlo. — 10. Glas. — 11. Luna.

IV.

12. Ima šest nog, pa hodi samo po štirih?
13. Ni leseno, ni meseno, pa vendar v žepu kima?
14. Komu palec skozi čevlje gleda?

HUDA ZENA

Neka silno huda in močna žena je bila svojega ubogega moža dobro naklestila in pod mizo stlačila. Nato stopi sosed v hišo in ko to zagleda, reče smeje se: „Kako, šmenta, da si se pod mizo spravil?“ Ta mu pa izpod mize jezno odgovori: „Kaj tebi mar! Jaz sem gospod v svoji hiši ter sedim, kjer hočem.“

Ljudska visoka šola

Delavska zbornica priredi na učiteljsku sledeče tečaje

Za knjigovodstvo, gospodarsko računstvo, uradno in trgovsko nemščino, elektrotehniko, mehaniko za kovinarstvo in stavbarstvo, tehnično risanje, tehnično računstvo, merjenje v stavbarstvu, fototehniko, stenografijo, šivanje, krojenje, kuhanje, zdravoslovje, umetnost in običaje. Razen teh so še tečaji za slovenščino, angleščino, italijanščino, francosščino, španščino, ruščino in esperanto.

Trgovska akademija pa prireja tečaje za stroje pisje, stenografijo in tečaje za razne matematične in tehnične poklice.

Po svetu

Dan združenih narodov. Dne 24. oktobra bodo proslavljali po vsem svetu dan Združenih narodov. Ob tej priliki razpisuje koroški deželni šolski svet za višje razrede srednjih in glavnih šol tekmovanje v nalogi z naslovom „Dan združenih narodov“. — Vsak udeleženec tekmovanja dobi razglednico s sliko, ki jo je izdelal slikar Zahibruckner in ki simbolizira idejo Združenih narodov. Najboljši izdelki bodo nagrajeni.

Inženirji v Ameriki, ki se bavijo s preiskavo strele so ugotovili, da strela udari skoraj vedno dvakrat na istem mestu, včasih celo do 40-krat. Človeško oko pa zapazi te zaporedoma sledeče bliiske samo kot en sam žarek (blik), ker poteče navzgor samo ena desetina do ene tisočinke sekunde.

ŽIVI V TLEH

Rastline dobivajo večji del svoje hrane iz tal in sicer predvsem iz zgornje plasti zemlje, kjer je črnica ali humus.

Pri tvorbi rodovitnih tal sodelujejo različni činitelji, podnebje, vlaga, lega tal, vrsta tal, zlasti skal in kamenja, rastline, v tleh živijo živali in človek. Zgornjo plast tleh živijo nakopičeni rastlinski odpadki, napravljajo živalske in človeške odpadke, listje, igle, trava, mah, lišaji itd. Že v njej začne življenje. V njej se naselijo najrazličnejše drobne živali, ki se hranijo s takimi odpadki, pa tudi druge, ki iščejo v tej plasti skrivališča, zatočišča ali kraja, kjer bi zavarovale svojo zalogo.

Pod to plastjo se nahaja plast že predelane snovi, bogata na črnici. V njej je polno drobnih živi, ki od te snovi živijo ter jo še nadalje predelujejo. Pod to plastjo je navadno plast razpadlega kamenja. V njej je malo črnice, vendar najdemo njene sledi v razpokah in rovih, zlasti ob rastlinskih koreninah.

To so bakterije, alge, glivice in le z drobnogledom vidne živalice iz skupine praživali, počasnežev, črvičev kotačnikov, ki se hranijo z imenovanimi rastlinicami. Drobni razpadki skal in kamenja, dajo prvo osnovo, na kateri se naselijo višje rastlinice, lišaji in mahovi. V teh se naselijo večje živalice iz skupine pršic, odskočnikov, stonog itd., ki marljivo predelujejo odmrlo travo in razne cvetice. Tako postaja vedno večji prostor, kjer morejo prebivati takoimenovani „pionirji“, živali, ki jim gre za sluz, da skrbe za proizvodnjo črnice.

V zemlji gre seveda življenje bolj nemoteno svojo pot, nego na skalovju. Tu je tudi več živi, zlasti živali, pa tudi več gliv in bakterij nego na „golem“ skalovju.

Opravila, ki jih opravljajo drobne živali v prid rodovitnosti zemlje, so različna. Nekatere, n. pr. črvi, zlasti deževniki, nekatere žuželke in krti oskrbujejo ter omogočajo r a č e n j e zemlje. Ko rijejo v njej, napravljajo rove, po katerih prihaja zrak, zlasti kisik v zemljo. Zemljo rahljajo. To je namreč namen rahljanja zemlje. Zlasti črvi (deževniki) pa zemljo ne-le rahljajo, temveč jo tudi m e š a j o. S površine prinašajo v notranjost rastlinske odpadke, iz notranjosti pa izrivajo ali nosijo na površino rudninske snovi. Nekatere živali predelujejo rastlinske in živalske odpadke v črnične snovi, oziroma v snovi, ki so bogate na črnični kislini. Med take živali spadajo zlasti pršice, odskočniki in stonoge. Istočasno pa tudi drobijo večje rastlinske odpadke in omogočajo, da se jih lotijo druge živi.

Našim gospodinjam

Vzgoja socialnih čustev

Človek mora zrasti za koristnega člana človeške družbe, ki se trudi za občo blaginjo in pospešuje dobrobit vseh. Zato je treba otroku privzgojiti tudi takih čustev, ki mu bodo kažipot, da se bo znal v družbi s soljudmi pravilno vesti.

Taka čustva se imenujejo družabna ali socialna čustva. Najvažnejša sta: sočutje (sočutnost) in resnicoljubnost.

Vzgoja sočutja

Nesreča in žalost drugih naj bi vzbujala v nas sožalje, veselje in sreča drugih pa soveselje. To se pravi s človekom sočustvovati. Za oboje rabimo tudi besedo: sočutje.

Sočutje vzbudi mati v otroku najlažje z dobrim zgledom. Če otrok vidi, kako se mati in z njo vsi domači skušajo vživeti v razmere drugih, poskuša to kmalu tudi sam. N. pr. pomilovanje, ki ga kaže mati nasproti dekli, če jo je zadela nesreča, vpliva na sprejemljivo otroško dušo zelo ugodno. Sploh se otrok ob materi, ki ima pravo ljubezen do bližnjega v srcu, neopreženo vzgaja za sočutje s sočlovekom. Ni pa treba posebej zatrjevati, da je taka ljubezen toliko bolj živa in resnična, kolikor bolj je mati verna. Ob taki materi otrok gotovo zraste v pravega človekoljuba.

Pristno sočutje ne obstoji v mnogih besedah, temveč ima svoj sedež v srcu in se kaže v dejanju. V otroku ga zbuja, če ga navajaš k raznim majhnim delom telesnega in duhovnega usmiljenja. Ne prezri sama nobene priložnosti za taka dela, ki ti jih nudi vsakdanje življenje, otrok naj ti pa pri tem pomaga. Prilichno ga pridobi za to, da ti izroči del svojega prihranka, ki ga daruj siromaku. Ko hočeš sama obdariti prosjaka, daj denar ali kar že misliš podariti, otroku, da ga ponese ubožcu. Seveda mora biti pri takih rečeh vsaka kričavost izključena. Le s tiho dobrotelstvom, ki prihaja iz resnične dobrosrčnosti, dosežeš pri otroku zaželjeni uspeh.

Sočutje je lahko tudi napačno. Napačno sočutje kažejo mnoge matere seveda v prvi vrsti nasproti lastnim otrokom, dočim so morda nasproti tujim ljudem zelo trdosrčne.

Taka mati n. pr. rada odpušča otroku pravično zaslužen kazni, daje mu v boleznih jedi, ki jih je zdravnik prepovedal, ali pa prezira druge zdravnikove predpise. Sploh si ne upa otroku ničesar odrediti in tudi ničesar zahtevati od njega, kar bi veljalo nekoliko truda in premaganja. Od tod izvira velika večina vzgojnih napak. Tako napačno sočutje rodi v otroku pre-

tirano občutljivost, ki se opaža dostikrat posebno pri deklicah: vidijo povsod samo sebe in svoje ugodje, za druge pa nimajo srca.

V bližnjem sorodstvu s sočutjem je tudi hvaležnost. Ljudje nizkotnega mišljenja ne poznajo hvaležnosti. Dobrote sprejemajo malomarno, darovalca in dar pa podceňujejo. V nehvaležnosti se razkriva sebična surovost srca.

Navajaj že majhnega otroka, da prizna v srcu in tudi z besedo vsako dobroto, ki mu jo izkažeš. To dosežeš tem lažje, če ga poučiš, da je usluga znak dobrega in prijaznega človeka, ki svojemu bližnjemu rad ustreže ali pa razkriva s tem prijateljska čustva.

K hvaležnosti pa ne moreš nikogar prisiliti. Če človek opazi, da mu je bližnji izkazal dobroto le zato, da bi lahko zahteval hvaležnost, ga mora to le odbijati.

Sočutju nasprotujeta zavist in sovraštvo.

Zavist je zelo grda napaka. Če je zburna, hitro raste in se dalje razvija. Nevarnost je, da zbudi zavist pri otrocih, če enega odlikuješ pred drugimi, četudi ni pravega vzroka za to. Tudi ni prav, ako nasproti kaznovanemu, osramočenemu otroku preveč hvališ njegovega tovariša. Če otroke obdaruješ, obdaruj vse enako.

Lažje je otroku vzgojiti pravo sočutje, nego izkoreniniti že nastalo zavist. Že v zgodnji mladosti ga navajati, da svoj delež deli z drugimi in da se z drugimi veseli tudi nad rečjo, ki je sam nima. Ne pripisuj imetju in vnanjim vrlinam prevelike vrednosti. Porabi vsako priliko, da zbudiš v otroku sočutje. Preskrbi mu predvsem družbo, ki bo tudi v tem oziru ugodno vplivala nanj.

Zasmehovanje in žalitve rodijo v otroku prepogosto sovraštvo do žaljivcev. Krivično ravnanje z otrokom in dosledno odrekanje vsakega razvedrila zbudi v njem odpor. Slabe sodbe, ki jih čuje otrok v rodbini o drugih, zasejejo kal neljubeznivosti v njegovem srcu.

Zatiraj to kal z vso resnostjo, sicer preti nevarnost, da otroško naravo zastrupi. Če je kdo otroka razžalil, ga prepričaj, da žalitev ni bila huda in ne izrečena z namenom, razjasni mu vse okolnosti, ki žaljivca opravičujejo! Pripoveduj mu ob priliki zglede plemenitega odpuščanja, čitaj z njim trpljenje Kristusovo. Težko bi kaj bolj pretreslo njegovo dušo in ga tako izpodbujalo kot skromne besede, ki jih je Odršenik po tolikem zasmehovanju in po vsem trpljenju zaklical: „Oče, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo!“

O zdravju in boleznih

Nesteti so zunanji pogoji in činitelji, ki v pravi meri rabljeni ohranjajo zdravje, v nepravilni meri pa in pretirano rabljeni, povzročajo boleznih.

Meje primernosti določa vedno organizem sam. Vpliv kakega činitelja je vedno prekomeren, kadar prekaša sposobnost organizma zoperstaviti se mu. Nekatere je bolj, drugi manj odporen; pri nekaterem je treba večjega vpliva, mere, pri drugem manjše, da se pojavi bolezen.

Eden izmed činiteljev je hrana, to je živila, ki so potrebna za ohranitev življenja, za razvoj in rast organizma, za nadomeščanje potrošnje, ki je nastala pri zgoznavanju hranil za časa telesnega delovanja in izrabljenih delov (las, nohtov, odmrle kože, krvničk in drugih celic).

Jemo, da živimo in delamo. Nagon in potreba po hrani ostaneta v človeku vse življenje najmočnejša.

Važno pri hrani je kakovost, to je, kakšna je in količina, koliko je hrane. Kakovost ali kakšnost hrane mora odgovarjati potrebam telesa, po snoveh, ki so potrebne za rast, nadomeščanje izrabljenih delov in za pridobivanje delovne sile ali energije. Torej ne le ravnotežje med izrabljenim, temveč tudi delovna sila, gradnja, toplota itd.

Človeku je najprimernejša mešana hrana, to je rastlinska in živalska. Vsebovati pa mora vse potrebne snovi, ki so: ogljikovi vodani (sladkor, škrob), beljakovine, toščice in rudninske snovi (razne soli). Enostranska hrana, n. pr. samo mesna, povzroča kmalu motnje v delovanju organizma. Seveda pa mora biti hrana priprav-

ljena tako, da jo more organizem čim bolj izrabiti, to je prebaviti in presnoviti, da mu vzbuja slast, k čemur pomagajo soli in razne začimbe.

Ne le kakovost, temveč tudi količina, to je, kolikost hrane je važna. Biti mora zadostna. Človek mora imeti občutek sitosti. Zato ni pričakovati, da bi se mogel hraniti samo s tabletami, da je prebavni prostor od časa do časa poln in da imajo prebavila potrebno delo. Zatem pa mora biti hrana tako krepka, da mu da potrebno delovno silo. Odrasli človek potrebuje v 24 urah, ako opravlja srednjeteško delo, okoli 2800 kalorij. Te dobi nekako iz 118 g beljakovin, iz 500 g ogljikovih vodanov (sladkorja, oz. škroba) ter iz 56 g toščic ali maščob. Vendar maščobe najlažje pogreša, ker more organizem beljakovine in ogljikove vodane vtolščiti (spremeniti jih v toščice).

Pri vsem pa potrebuje določene količine vode. Odrasli človek potrebuje nekako pol-druge liter vode na dan. Pomanjkanje vode utegne povzročiti hude motnje v organizmu; žejo občuti človek bolj nego lakoto in jo težje prenese. Brez hrane vztraja nekako 2-3 tedne, brez vode pa, zlasti poleti, komaj teden dni.

ZADRUGE V USA

Pred kratkim je bilo v Lansingu v državi Michigan v Združenih državah zborovanje ameriške zadrugne zveze (American Institute of Cooperation). Pri tem so ugotovili važnost kmetijskega združništva za ameriško gospodarstvo. Od petih ameriških kmetov so trije člani kmetijskih zdru-

Podganam - smrt

Po vojni se je število podgan zlasti v porušenihih mestih zelo pomnožilo. Pa ne samo po mestih, tudi po deželi je nadloga podgan po vojni še večja kakor pa je bila pred vojno. Podgane so danes v nekaterih krajih in na marsikateri kmetiji najnevarnejši škodljivci v stanovanjih, v shrambah in kletih. Ta škodljivci je nevaren še posebej zaradi tega, ker prenaša razne nalezljive bolezni. Ta nevarnost se je še posebej pokazala pri nas v onih deželah, kjer je bila lansko leto in letos razširjena nevarna goveja bolezen, slinavka in parkljevka. To bolezen so v veliki meri prenašale podgane.

Da bi uničili ali pa vsaj zmanjšali to podganjo nadlogo in nevarnost, so oblasti v večini avstrijskih dežel odredile obvezno zatiranje podgan. Posamezne tvrdke so pooblaščenice, da njihovi zastopniki polagajo po stanovanjih, po shrambah, po podstrešjih in po hlevih zastrupljene vabe. Ta način zatiranja podgan pa pri večini podeželskega prebivalstva ni ravno preveč priljubljen. Prvič so stroški za to zatiranje neprimerno visoki, razen tega pa prevladuje splošno prepričanje, da učinek tega zatiranja ni zadosten in da podgane kljub vsem tem stroškom in neprijetnostim živijo skoraj v istem ali pa še v večjem številu naprej.

Res je, da je strup, ki ga uporabljajo razne tvrdke, sam na sebi učinkovit. Toda od tega strupa žrejo navadno podgane samo enkrat. Kakor ne gre navadno druga miš v past, v katero se je ujela miš in je treba past dobro oprati z vročo vodo, je isto tudi pri podganah. Zato pa je število podgan, ki poginejo vsled tega strupa, ki ga polagajo razni zastopniki, navadno zelo malo. Iztrebljenje podgan je s takim načinom zato skoraj izključeno. Podgane imajo namreč izredno dobro razvit čut voha in okusa. Ako pogine vsled strupa podgana, druge podgane na ta strup že ne gredo več in od tega strupa ne žrejo več.

Razen tega kmetovalci tudi niso preveč navdušeni, da bi jim ob velikih stroških razne tvrdke zatirale podgane. To zatiranje bi radi izvajali sami, le da bi imeli res zanesljivo in učinkovito sredstvo. Tega sredstva pa doslej nismo imeli.

NOVO SREDSTVO

Sedaj pa so po dolgotrajnih poizkusih in proučevanjih našli novo sredstvo in nov način zatiranja podgan in miši, ki bo zelo verjetno bolj uspešen in je tudi bolj enostaven. To sredstvo je tomorin. To sredstvo pa ni direktno strup in ni treba zato polagati podganam raznih vab, ki bi vsebovale to sredstvo.

Tomorin je prašek, ki ga potrosimo tja, kjer navadno podgane hodijo. Predvsem torej ob luknjah, v katerih imajo podgane svoja skrivališča. Ko tečejo podgane in miši po tem prašku, se prime prašek njihovih tačk in dlake ter repa.

Miši in podgane so same na sebi živalice, ki ljubijo snago in zato ravno tako kakor mačka ližejo svoj kožuh in ga čistijo z jezikom. Pri tem pa neopazno požrejo tudi prašek tomorin, ki je na dlaki in se z njim zastrupijo. Tomorin vsebuje namreč neko snov, ki je zelo podobna kumarinu. To pa je snov, ki jo poznamo po ugodnem vonju sena in zlasti kumine. Ta snov v tomorinu znižuje tvorbo vitaminov K v živalskem telesu. Brez tega vitamina pa se ne strdi pravilno kri v telesu. Zato nastane v telesu, kjer ni dosti vitaminov K, nepravilnost v krvnem obtoku. Podgane in miši, ki večkrat dobijo v sebe prašek tomorin, poginejo končno vsled notranjega krvavenja. Od takrat, ko živali požrejo tomorin, pa do njihovega pogina, mine navadno 4 do 6 dni. S poizkusi so ugotovili, da začnejo na veliko poginjati miši in podgane v poslopih, kjer smo potrosili ta prašek, po 6 do 12 dneh. Pri tem je še zelo ugodno to, da večinoma miši in podgane prej, predno poginejo, odidejo iz hleva in iz drugih poslopij in poginejo zunaj poslopij ter tako ne trohnujejo v hlevih in shrambah ter po podstrešju. Zgodi pa se le včasih, da poginejo podgane ali miši v hlevu, zlasti v svinjaku. Zato moramo paziti, da te poginule živalice pravočasno odstranimo, da jih mogoče ne bi požrle svinje.

V prostore, kjer smo potrosili tomorin, ne smemo pustiti mačk in psov. Sicer ni tomorin sam na sebi strup, vendar škodljivo vpliva na delovanje notranjih živalskih organov in more tako povzročiti težko bolezen in tudi pogin mačk in psov. Seveda moramo tudi paziti, da tomorina ne primešamo hrani ali pa krmi. Tudi ga ne smemo trositi v hlevu tja, kjer živali stojijo in ležijo, ali pa celo v korito ali v jaslji, ker bi tomorin mogel priti v notranjost živalskega telesa, kjer bi škodljivo vplival na živali.

Tomorin izdeluje švicarska tvrdka Geigy, dobiti ga je pa mogoče pri nas v vseh zadnjih trgovinah v dozah po 500 gramov za ceno 25 šilingov. Ako hočemo uničiti miši in podgane v vseh poslopih srednje velike kmetije, potrebujemo za to eno do dve dozi tomorina. Ako bi povsod pri nas uporabljali to sredstvo, bi bilo zatiranje miši in podgan bolj učinkovito kakor doslej, bi bili stroški zelo verjetno nižji in bi bilo manj raznih neprijetnosti pri zatiranju miši in podganje nadloge.

Slovenske oddaje v radiu

CELOVEC (val 417.2 m)

Poročila in objave pri vsaki popoldanski oddaji

19. oktober: 7.15 Verski govor — Glasba. — 20. oktober: 14.30 Tedenski pregled — Mojstri besede. 21. oktober: 14.30 Zdravnik — Za kmeta — 18.30 Za našo vas. — 22. oktobra: 14.30 Za gospodinjstvo — Iz socialnega zavarovanja. — 23. oktobra: 14.30 Za naše male. — 24. oktobra 14.30 Glasba — K dnevu ZN. — 25. oktobra: 8.45 Iz slovenske književnosti (Ep) — Šport — 18.30 J. Špicar, Osojski spokornik (Zvočna igra). — 26. oktobra: 7.15 Verski govor — Koncert.

LJUBLJANA (val 202,1, 212,4, 327,1 m)

Zdravstveni nasveti vsak torek ob 17.30 Kmetijski nasveti vsako nedeljo ob 15.30 — Vsa dan ob 19.00 na valu 327 m oddaja za inozemstvo.

16. oktobra: 12.00 koncert — 12.40 slov. narodne — 14.00 vaški kvintet — 14.40 zabavni orkester — 18.00 srbske narodne — 18.40 solistična glasba — 20.10 slovenske narodne. — 17. oktobra: 12.00 koncert — 12.40 beneške slovenske narodne — 13.00 orkester — 14.40 samospeli — 16.00 komorna ura — 18.45 narodne pesmi. — 18. oktobra: 12.00 koncert — 14.00 narodne pesmi — 14.40 orkester — 17.00 veseli godci — 18.15 slov. orkestr. glasba — 21.15 veseli napevi. — 19. oktobra: 8.15 iz operet — 14.40 slov. narodne — 15.10 zabavna glasba — 15.40 vesele slovenske — 18.15 slov. narodne. — 20. oktobra: 12.00 koncert — 15.10 drobne skladbe — 18.40 umetne pesmi. — 21. oktobra: 12.00 koncert — 14.00 slov. zbori — 18.00 pojo zbori. — 22. oktobra: 12.00 slov. narodne — 17.15 pester spored — 19.40 narodne.

RADIO TRST II

906,1 m ali 980 kc sek

Dnevne oddaje: 7.15—8.30, 11.30—14.45, 17.30—24.00 — Ob nedeljah: 8.00—24.00 — Poročila dnevno: 7.15, 12.45, 14.00, 19.45, 23.15. — Ob nedeljah: 8.15, 12.45, 19.45, 23.15.

16. oktobra: 13.00 Glasba po željah — 19.00 Osebnosti in usode — 21.00 Iz koncertnih dvoran Velike Britanije. — 17. oktobra: 13.00 Šrnel kvintet — 13.30 Kulturni obzornik — 19.00 Pogovor z ženo — 20.40 Domači motivi — 21.00 Malo za šalo — malo zares — 22.00 Uverture in rapsodije. — 19. oktobra: 9.00 Kmetijska oddaja. 11.30 Oddaja za najmlajše. 12.15 do 12.45: Od melodije do melodije. — 16.00 Koncert ruskih balalajk. 17.00 Malo za šalo — malo zares. 18.00 Iz delavskega sveta. 18.05 Parada evropskih godb. 21.30 Izbrana lirika. 22.00 Bizet: CARMEN, 1. dejanje. — 20. oktobra: 13.30 Kulturni obzornik. 19.00 Mamica pripoveduje. 20.00 Operetni motivi. 21.00 Književnost in umetnost. 22.00 Bizet: CARMEN, 2. dejanje. — 21. oktobra: 13.00 Glasba po željah. 18.15 Rahmaninov: Koncert št. 2. 19.00 Kraji in ljudje. 20.00 Slovenski motivi. 20.30 Aktualnosti. 21.45 Bizet: CARMEN, 3 in 4 dejanje. — 22. oktobra: 13.30 Kulturni obzornik. 19.00 Zdravniški vedež. 20.30 Šola in vzgoja. 21.00 Vokalni kvartet. 22.30 Pestra glasba. — 23. oktobra: 13.00 Slovenski motivi. 19.00 Slovenščina za Slovence. 20.00 Koncert pianista Gojmir Demšarja. — Večerne melodije. — 24. oktobra: 13.00 Glasba po željah. 18.15 Koncert sopranistke Pavle Potrate. 19.00 Osebnosti in usode naših dni. 20.30 Tržaški kulturni razgledi. — 25. oktobra: 13.00 Šrnel kvintet in moški duet. 13.30 Kulturni obzornik. 20.00 Koncert pevskega zbora „Skrijanček“. 21.00 Malo za šalo — malo zares. 22.30 Slavni pevci.

PARIZ

Val 30.17 in 41.89 metrov

Oddaje vsak dan od 19. ure do 19.20

RADIO VATIKAN

Oddaje vsak četrtek in vsako soboto ob 19. uri. Vsako nedeljo ob 18. uri „Verska ura“ (val 50.25, 31.10, 25.55 in 196 m)

Opozarjamo na pridigo v slovenščini, ki bo v nedeljo, dne 26. oktobra, ob 9.35.

Mestno gledališče v Celovcu

Začetek predstav ob 20. uri

16. oktobra: „Johnny Belinda“

17. oktobra: „Viktoria und ihr Husar“, opereta v treh dejanjih, prvič.

18. oktobra: „Die Zauberflöte“, opera.

19. oktobra: „Viktoria und ihr Husar“.

Hiša malega človeka® opreva v najmodernejših delavnicah najugodnejše vsa popravila radio aparatov - snema na gramof. plošče, dobavlja vse elektro materiale
Radio Schmidt, Celovec-Klagenfurt

Kotiček kranjskega Janeza

Sedel sem na mehkem stolu in opazoval izpod očesa svojega gostitelja, ki je delal pred menoj dokaj čudne priklone, prav tako se je priklanjal, kakor cirkuški medved. „Vse to je igrana vljudnost, tu nekaj tiči zadaj,“ sem pomodroval za trenutek sam s seboj.

„Kaj boš pil, Janez? Žganje imam, pivo tudi in troje vrst vina,“ mi je Ferdo ponudil na izbiro vse pijače, ki jih je imel na zalogi.

„Veš, tako je, Ferdo in tako ti tudi povem. V mladosti sem bil pet let abstinent, odkar pa se prerivam po tem lažnivem svetu okrog, pa pijem vse od kraja. Na Koroškem sem praznil „kriglčke“, prav kakor vsaki pravi Korošec. Je le prav, da sem se pospravil naprej. Naj bi se slučajno le primerilo, če bi ostal tam, da bi povnjaci v Kočmarjevi kleti in Krčanjah odpovedali. Kaj naj bi potem jaz, žejni Kranjec, počel, a? Saj res, kaj naj bi počel? Tisto glinasto grčo, z moštom prepojeno, bi v silni skušnjavi razbil in črepinje gnevil po ustih, kakor gnevijo ameriške deklice žvečilni gumi. Najhujše pa bi bilo, če bi to moje početje kdo opazil — k ubijalcem in prežvekovalcem bi me prisodil. Imaš ti, Ferdo, kaj pojma, katere vrste živali prištevamo k prežvekovalcem?“ sem zastavil nedolžno vprašanje.

„Krave že,“ se je moj gostitelj naglo odrezal.

„Pa mene vendar ne boš prišteval k kravam, sem moškega spola,“ ga vljudno zavrnem.

„Veš, Janez, dame imajo prednost, zato sem najpreje imenoval krave. Ti bi pa spadal, če bi tiste črepinje prežvekoval, k volom,“ tako me je naš Ferdo podučil.

„Imaš prav! Veš da jaz nerad dam komu prav, tebi v tem primeru pa moram. Vidim, da si dobro predelal knjigo o „lepem vedenju“. Če znaš še katoliški katekizem tako, boš morda še res kljub vsej svoji muhavosti prišel v nebesa,“ tako sem ga pohvalil.

Kar malo je Ferdo za ušesi postrigel in usta je vsaj še za eno culo raztegnil, tako mu je dobro dela pohvala. Samo nekaj minut in pijače je bilo na mizi toliko, da je mene zaskrbelo, kako bodo mizine mogle vse to držale.

„To je kraški teran, zdravilo proti mnogim boleznim, tudi proti revmatizmu pomaga,“ je vedel moj gostitelj.

Tudi meni, ki sem sicer resen človek, so se na smeh razklenila usta. Režal sem se na široko, kakor stara vrata. „Če je res tako kakor praviš, kar po njem! Na dobro zdravje, Ferdo!“

„Na zdravje tebi, Janez!“

Pila sva in se zdravila.

„Ko bo ta steklenica prazna, bova pa

štajerca — jaz mu rečem kar „mariborčan“ — prav na vrh pa bova dala kalifornarja.“

„Jaz se ne bom branil. Sem ti rekel, da pijem vse od kraja, kar je redkejše od šmira. Tole vino — no ja, saj se pije, ne smem reči. Toda jaz bi se ti lepo zahvalil in poživjal nad teranom, mariborčanom in kalifornarjem, če bi prišel sedajle do tiste moje nekdanje preljube grče s koroškim moštom. Vem, da se Petru tam na visokih Krčanjah ne toži po meni, Kranjcu pa se po njegovem moštu.“ Tako sem modroval in spet v mislih nagnil k ustom tisto grčo.

Gostitelj je povzel besedo: „Ampak veš kaj, Janez, škoda te je, ker si se „pokorošil“. Več omenjaš Koroško, kakor svojo kranjsko deželo. Te bo treba privezati, da nam lepega dne ne uideš nazaj.“

„Brez ciganke se še nič ne ve,“ toliko sem mu omenil, kaj več pa ne.

Jedla sva in pila, medtem pa je prišlo še nekaj bližnjih znancev. Gostija se je razširila in zategnila pozno v noč. Še zapeli smo jih nekaj — katere in kako, to bo pa drugič na papir prišlo.

Kranjski Janez

ZASMEH

Kapitalistične in komunistične dežele

„Ali vam je znana prava razlika med kapitalistom in komunistom?“, je vprašal Madžar svojega prijatelja. „Razlika je v tem, da kapitalist ljubi denar nad vse, medtem ko komunist ceni bolj človeka“. — „Da, vem“, je odgovoril Madžar. „Medtem ko v kapitalističnih državah zapirajo svoj denar, v komunističnih zapirajo ljudi.“

„Šala“ Červenkova

Bolgarski ministrski predsednik Červenkov je poslal po Garabeta, šaljivca, da mu prežene slabo razpoloženje. Šaljivec je prišel v bivšo kraljevsko vilo ministrskega predsednika, toda bil je presenečen in ni mogel reči niti ene besede, ko se je znašel sredi bogate keramike, debelih preprog, krasnih slik in mogočnih kristalnih svečnikov.

„Ne bodi presenečen zaradi tega razkošja,“ je dejal Červenkov. „Zapomni si, po zaključku petletnega plana bo vsak bolgarski državljani imel tak dom.“

„O, tovariš Červenkov“, je odgovoril šaljivec, „od kdaj vi pripovedujete šale?“

Na sodišču

Sodnik prič: „Ali ste mogoče s tožnikom ali pa z obtožencem v sorodstvu ali v svaštstvu?“

Priča: „Mislím, da ne, gospod sodnik. Tožnik je namreč ravnateljstvo avstrijskih državnih železnic v Beljaku, obtoženec pa je mestna občina celovška.“

**Dobro jutro — dober dan,
SCHLEPPE-pivo vsaki dan!**

MALI OGLASI

Vsaka beseda stane 1.10 šil. (in 10% davka).

Poudarjene besede in take z več kot 15 črkami stanejo 2.20 šil. (in 10% davka). — Naročilo malih oglasov naslovite na upravo „Našega tednika“, kjer mora biti najkasneje do vsakega ponedeljka zvečer. Oglas morete naročiti tudi telefonsko (Celovec. št. 43-58).

Kdor išče delavca, kdor išče službo, ako kaj kupuješ, ako prodajáš — k vsemu ti pripomore Mali oglas v „Našem tedniku“

Gumijasti in dežni plašči vseh velikosti najceneje pri
V. TARMANN
Celovec-Klgf., Völkermarkterstr. 16

Imam na prodaj srednje-letno (mlado) kravo s teletom. — Janez Wolte, pd. Rogar, Borovnica, Galicija.

19.— damski klobuki predelava, okusno, elegantno, Hutsalon „Eiles“, Völkermarkter Strasse 13.

Oglašuj v našem listu

Za mrzle dneve kupite žgane pijače in rum pri

Helmut Brunner

Celovec, St.-Ruperter Strasse 25

KINO

CELOVEC-KLAGENFURT

Precht

Predstave ob 16.00, 18.15 in 20.30

Od 17. do 23. X. „Fr. Fritz rückt ein“.

Stadtheater

Predstave ob 16. in 18. uri, ob po-

nedeljkih tudi ob 20. uri.

Od 17. do 20. X. „Mit eiserner Faust“.

Od 21. do 23. X. „Frau am Scheidewege“.

BELJAK VILLACH

Bahnhofslichtspiele

Predstave ob 12., 14., 16., 18.15 in 20.30, ob nedeljah in praznikih tudi ob 10. uri dopoldne.

Od 17. do 20. X. „Triumphbogen“.

Od 21. do 23. X. „Geheimaktion Carlotta“.

KINO DOBRLA VAS

Predstave ob sredah in sobotah ob 20. uri, ob nedeljah ob 4. uri popoldne

V soboto, dne 18. oktobra: „Wem die Stunde schlägt“.

V nedeljo, dne 19. oktobra: „Wem die Stunde schlägt“.

V sredo, dne 22. oktobra:

„Schwarzwaldmädel“.

Reichlich Bohnenkaffee

Ist es für die Hausfrau — wenn sie Milchkaffee kocht — schon dann, wenn sie gleich viele Löffel oder Becherl Bohnenkaffee nimmt wie Kaffeemittel. Nun: so reichlich Bohnenkaffee (volummäßig 1:1) ist neben meisterhaft angelegenen Kaffeemitteln in der Kaffeemittelmischung mit 37 1/2 Gewichtsprozenten Bohnenkaffee enthalten.

Seismograf za napoved potresov

Kalifornijski tisk poroča, da bodo v kraju zgradili nov seismograf, s katerim bodo lahko v bodočnosti napovedovali potrese. Napravo bodo postavili v nekem južnem kalifornijskem gorskem predoru ter bodo lahko z njo merili napetost in pokanje zemeljske površine, ki povzročata potrese. Strokovnjaki napovedujejo, da bodo z novo napravo, če se bo obnesla, lahko napovedali potrese za več dni in tudi za leta naprej.

Najdaljši predor na svetu

Na francosko-italijanski meji so pričeli z deli na 12 km dolgem predoru pod Mont Blanc, ki bo, ko bo po treh letih dograjen, najdaljši predor za avtomobilski promet na svetu. Pričeli so z deli na italijanski in na francoski strani. Predor bo vezal Italijo, Francijo in Švico ter bo zmanjšal daljavo med Rimom in Parizom za 300 km. Stroške, ki jih cenijo na 20 milijonov dolarjev, bodo razdelili med omenjene tri države.

Jesenske plašče

za dame, gospode in otroke priporoča

WALCHER

CELOVEC, 10.-Oktober-Strasse 2.

Lastna delavnica. Izdelujemo oblačila tudi, če sami prinesete blago.

Hubert Tumpold

Gradbena, portalna, industr. steklarstvo, zrcala, okvirji, moderno brušenje

BELJAK — VILLACH
Gerbergasse 21a, Tel. 64-02

Naš šlager:

flanclaste rjuhe šil 48.— ter barhenti in flanele od šil. 9.20 meter. v trgovski hiši

THOMASSER

Beljak-Villach, Widmannngasse 33

VOLNA ZA PLETENJE

v vseh vrstah in barvah po najugodnejših cenah v strokovni trgovini
MAX POLLANZ
Celovec-Klagenfurt, Bahnhofstr. 8a

KÄRNTNER

AUTOSALON

lastnik Alex Polgar

HERENGASSE 10

Celovec-Klagenfurt, Tel. 44-24

LOHNER-motorni kotači in avtomobili

tovarniško novi ali priložnostni nakupi

Prodaja - nakup - komisija

Barhenti, flaneli in vsake vrste blago

najceneje pri

Max Woger's Eben

Beljak-Villach, Draubrücke, Tel. 48-75